

netwerk
tegen
armoede

Netwerk tegen Armoede

Vooruitgangstraat 323 bus 6 - 1030 Brussel / tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59
info@netwerktegenarmoede.be / www.netwerktegenarmoede.be

**Memorandum
Vlaamse verkiezingen 2014**

VZW

Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Gezin	5
Het nieuwe landschap van Integrale Jeugdhulp	5
Huizen van het Kind	6
Toegankelijke Kinderopvang	6
Ondanks alle nieuwe decreten	7
Hoofdstuk 2: Gezondheid	8
Eerstelijnsgezondheidszorg moet toegankelijker worden	8
Betere geestelijke gezondheidszorg	8
Er moeten meer wijkgezondheidscentra komen	9
Gezondheidspromotie en ziektepreventie op maat	9
De Vlaamse Zorgverzekering moet toegankelijker	10
Digitalisering en gegevensdeling in hulp en zorg niet 'boven de hoofden' van mensen	10
Hoofdstuk 3: Sociale bescherming	11
Inleiding	11
Beheer en financiering	11
Armoedebestrijdende keuzes	11
Vlaamse kinderbijslag	11
Hoofdstuk 4: Maatschappelijke dienstverlening	12
Brede eerstelijns- en dienstverlening	12
Investeer in de toegankelijkheid en het interculturaliseren van de hulpverlening	12
Automatische toekenning van rechten , maar tegen welke prijs ?	13
Digitalisering en gegevensdeling in hulp en zorg niet 'boven de hoofden' van mensen	14
Onrealistische verwachtingen omtrent het Nederlands zorgen voor nieuwe uitsluiting	14
Hoofdstuk 5: Mobiliteit	16
Voldoende, kwaliteitsvol en betaalbaar openbaar vervoer voor mensen in armoede	16
Vorming over 'hoe maak ik gebruik van het openbaar vervoer'	16
Toegankelijke info	16
Minder mobiele centrales die toegankelijk zijn voor mensen in armoede	17
Hoofdstuk 6 : Participatie	18
meer en sterkere verenigingen waar armen het woord nemen	18
Aandacht voor de armoede bij etnisch-culturele minderheden	18
Maak werk van participatie, zeker van de meest uitgesloten groepen	18
Investeer verder in de huidige participatiemechanismen: permanente armoede-overleggen, armoedetoets, ...	19
Hoofdstuk 7: Onderwijs	20
Een betaalbaar secundair onderwijs door een combinatie van maatregelen	20
'kennis in armoede' van het onderwijs personeel	20
De ondersteuning van ouders en leerlingen door vertrouwensfiguren / brugfiguren	21
Een correcte doorverwijzing van en naar het buitengewoon onderwijs	21
Grote betrokkenheid van ouders	22
De digitalisering van het Vlaams onderwijs moet als instrument dienen om de armoede te bestrijden in plaats van armoede te creëren of te bestendigen	22
Flexibilisering van het secundair onderwijs	23
Onze aandacht gaat ook naar :	23
Hoofdstuk 8: Vrije tijd	24
Mensen in armoede hebben in heel Vlaanderen toegang tot het vrijetijdsaanbod dankzij een algemene Vlaamse vrijetijdskaart	24
Vrijetijdsparticipatie kan niet zonder toeleiding	25
Kennis van armoede in de sectoren cultuur, sport, jeugd en toerisme	25
Proeftuinen als opstap naar duurzame participatie	25
Cultuur, sport en jeugdwerk als grondrecht binnen het onderwijs	26
Basiswerkingen kinderen en jongeren in armoede	26
Hoofdstuk 9: Werk en sociale economie	27
Nood aan gepaste begeleiding voor werkzoekenden in armoede	27
Extra aandacht en investering in werkzoekende jongeren in armoede	27
Creatie en garantie van kwaliteitsvolle duurzame lonende jobs	28
Voer een coherent doelgroepenbeleid dat bijdraagt tot een duurzame tewerkstelling van kansengroepen	28
Recht op ontwikkeling	29
Overheid als werkgever	29

Staatshervorming en overdracht van bevoegdheden 'arbeidsmarktbeleid' naar Vlaanderen	30
Hoofdstuk 10: Wonen, water en energie	31
Meer en betere sociale woningen	31
Ondersteuning van de private huurmarkt	31
Pak problemen huurwaarborg aan.....	32
Lokale besturen aanzetten tot het uitbouwen degelijke woonbegeleiding	32
Hoog tijd voor grondige en integrale aanpak van dakloosheid	32
Water en energie zijn basisrechten	33
Bijsturing van de sociale openbare dienstverplichtingen	33
Een betaalbare factuur	33
Informatie is goed, begeleiding beter	34
Hoofdstuk 11: Recht	35
Justitiehuisen	35
Plaats van justitie binnen WVG.....	35
Hoofdstuk 12: Schulden	37
Financiering OCMW / CAW	37
Preventie	37
Informatielijn/punt.....	37
Invorderingsbeleid overheid en belerende sectoren	38
Opleiding advocaat schuldbemiddelaars	38

INLEIDING

De armoede in Vlaanderen is niet gedaald, integendeel. Meer mensen vragen schuldbemiddeling, moeten beroep doen op voedselbedeling, worden langdurig werkloos, ... Sommige cijfers spreken boekdelen. Zo is bijvoorbeeld de kinderarmoede de afgelopen 10 jaar in Vlaanderen verdubbeld naar 1 kind op 10 dat in armoede moet opgroeien. De armoede bij specifieke groepen als etnisch-culturele minderheden, alleenstaanden, ... ligt hoger dan gemiddeld. Dit alles bovendien in de wetenschap dat we in tijden voor de economische crisis, toen het goed ging, geen enkele persoon uit de armoede-statistieken gehaald hebben.

Armoede is en blijft een onrecht! Het kan niet dat mensen in het welvarend Vlaanderen van vandaag ernstige problemen hebben bij de toegang tot huisvesting, onderwijs, gezondheid, vrije tijd, werkgelegenheid, ...

Armoede dient dus topprioriteit te zijn voor volgende Vlaamse Regering, in woorden en daden, in plannen en daaraan gekoppelde budgetten. Bovendien heeft de Vlaamse overheid zich met Vlaanderen In Actie ambitieuze doelen gesteld op vlak van armoedebestrijding, ondermeer minstens de halvering van het aantal kinderen in armoede tegen 2020. Het Netwerk tegen Armoede wil als VIA-partner deze doelstellingen mee bewerkstelligen. Maar hiervoor zullen dus van bij de start duidelijke keuzes met bijhorende stevige budgetten nodig zijn.

In die armoedebestrijding is de stem van mensen in armoede onontbeerlijk. Zij weten immers het best waar het schoentje knelt, waarom goedbedoelde maatregelen opnieuw niet bij hen terecht komen, ... Sinds het armoededecreet van 2003 nemen verenigingen waar armen het woord nemen, verenigd in het Netwerk tegen Armoede, een centrale rol op in de Vlaamse armoedebestrijding. In zogenaamde horizontale en verticale armoede overleggen, in opmaak van armoedetoetsen, in signalering vanuit de basis, ... wordt met beleidsmakers en maatschappelijke actoren in dialoog gegaan met het oog op armoedebestrijding. Dit op basis van de kennis van mensen in armoede en samen met mensen in armoede uit verenigingen waar armen het woord nemen.

In deze tekst vindt u de voorstellen van het Netwerk tegen Armoede voor de volgende Vlaamse Regering. Deze zijn gebaseerd op 10 jaar inzet van mensen in armoede binnen 58 verenigingen waar armen het woord nemen van het Netwerk tegen Armoede. Met heel dit netwerk staan we klaar om verder met u over deze voorstellen te dialogeren om tot een effectieve armoedebestrijding te komen.

Veel inspiratie en daadkracht gewenst,
In naam van het Netwerk tegen Armoede,

Frederic Vanhauwaert
Algemeen Coördinator

HET NIEUWE LANDSCHAP VAN INTEGRALE JEUGDHULP

Mensen in armoede zijn sterk aanwezig in de verschillende sectoren van Integrale Jeugdhulp. Ze hebben meer dan andere gezinnen vaak te maken met een arsenaal aan hulpverleners en / of plaatsing van de kinderen. Men kan dus met zekerheid stellen dat elke wijziging in dit regelgevend landschap een serieuze impact heeft op gezinnen in armoede. Het nieuwe decreet IJH is een feit. De pilootregio is van start gegaan en de opstart in de rest van Vlaanderen is gepland. Het Netwerk staat erg kritisch tegenover dit nieuwe decreet en of de hele hervorming uiteindelijk zal dienen tot een betere ondersteuning en hulpverlening voor kinderen, jongeren en hun ouders.

Het recht op toegang tot de gepaste jeugdhulpverlening zou maximaal moeten worden nagestreefd en dit is moeilijk om te waarborgen als er veel in voorwaardelijke wijs wordt gesteld.

Temeer omdat in het decreet ook al dit recht op toegang onder de voorwaarden van de gepaste middelen hiervoor wordt gesteld. Bovendien kunnen ouders en jongeren slechts in zeer beperkende omstandigheden zelf aanmelden bij de toegangspoort.

Eén van de grootste problemen die door ouders en minderjarigen worden aangehaald in het geheel van de jeugdhulpverlening is de continuïteit.

In het decreet werd met deze bekommernis geen rekening gehouden door 'trajectbegeleiding' als such niet te weerhouden, ondanks het aandringen in alle vooraf genoemde adviezen om dit wel te doen. Onze grootste zorg is dat een zelfgekozen vertrouwenspersoon van het gezin zal moeten instaan voor de weggevallen 'trajectbegeleiding'.

Participatie in alle geledingen en vormen is een essentieel begrip in het decreet. Het is echter weinig concreet en voorlopig staan er geen middelen tegenover. Hoe participatie verder moet worden uitgewerkt op individueel (of gezins) niveau , op organisatieniveau en beleidsniveau wordt best vorm gegeven en uitgewerkt samen met de mensen waarover het gaat. Hierbij zullen voldoende ondersteuning en middelen moeten worden voorzien. Anders begin je er beter niet aan en kan je onmogelijk spreken van een echte participatie.

De echte evaluatie van het decreet zal pas kunnen gemaakt worden als ouders en kinderen ook een inbreng hebben in deze evaluatie en dat het niet gaat over een evaluatie van structuren an sich. Daarvoor is het nodig om op een gedegen manier te monitoren welke effecten het decreet heeft op het gezin.

Een evaluatie is bovendien pas een echte evaluatie als er kan bijgestuurd worden .

- *MAAK DAT 'PARTICIPATIE' BINNEN HET DECREET INTEGRALE JEUGDHULP HET WOORD WAARDIG IS*
- *MAAK DE TOEGANG TOT DE JEUGDHULP ZO LAAGDREMPELIG MOGELIJK*
- *MONITOR OP EEN GEDEGEN MANIER, MET INBRENG VAN GEZINNEN , DE EFFECTEN VAN HET DECREET EN STUUR WAAR NODIG ZO SNEL MOGELIJK BIJ*
- *ZORG VOOR "BEGRIJPBAARHEID" VOOR ZOWEL KINDEREN ALS OUDERS*

HUIZEN VAN HET KIND

Het nieuwe decreet Preventieve Gezinsondersteuning zorgt voor de geboorte van een nieuw huis : Het Huis van het Kind. Het Huis van het Kind wil zich naar Scandinavisch model profileren en herbergt alle aanbod rond preventieve gezinsondersteuning in een bepaalde regio en dit geconcentreerd rond de consultatiebureaus van Kind en Gezin. Bovendien profileren de Huizen zich als belangrijk wapen in de bestrijding van de kinderarmoede. Dit decreet is een kaderdecreet waarbij in uitvoeringsbesluiten en ministeriële besluiten alles concreet wordt uitgewerkt.

Participatie is een belangrijk hoofdstuk in het decreet. Het is weinig concreet en er staan geen middelen tegenover. Hoe participatie verder moet worden uitgewerkt doet men best van in het begin in samenspraak met de doelgroep. Hier moeten voldoende middelen en ondersteuning tegen overstaan.

De Huizen van het Kind zijn een preventief project. Nochtans zijn er spelers in deze Huizen die ook actief zijn binnen Integrale Jeugdhulp. Dit is een zeer moeilijke dubbelrol om te spelen. Duidelijkheid over wie welke gegevens bijhoudt (moet bijhouden) en wie wat van mekaar kan consulteren is uiterst noodzakelijk. In laagdrempelige , preventieve projecten is anonimiteit en vrijblijvendheid een must voor het welslagen.

Heel wat partners zijn betrokken. Vele van hen strijden met ongelijke middelen (erkend, niet-erkend, overheid, verplicht of niet-verplicht). Er is geen duidelijkheid over wie aan het stuur zit en wie welke middelen mag verdelen. Er zal een enorme verscheidenheid zijn op het terrein waar men voor wat terecht kan. Het is de taak van de overheid om hiaten op te vangen en in te vullen en concurrentiestrijd ten nadele van de cliënt te ondervangen.

Kwaliteit in de dienstverlening is en blijft de belangrijkste waardemeter voor een dienstverlening. Kwaliteit moet geëvalueerd kunnen worden, liefst samen met de doelgroep.

- *MAAK DAT 'PARTICIPATIE' BINNEN HET DECREET 'PREVENTIEVE GEZINSONDERSTEUNING' HET WOORD WAARDIG IS*
- *BLIJF ALS OVERHEID UITERST WAAKZAAM VOOR LACUNES, CONCURRENTIE EN KWALITEIT*
- *WEES DUIDELIJK EN TRANSPARANT IN DE GEGEVENSUITWIJSELING*
- *ZORG DAT ER LINKEN ZIJN MET ANDERE DOMEINEN DIE BELANGRIJK ZIJN IN DE STRIJD TEGEN KINDERARMOEDE. DE STRIJD TEGEN KINDERARMOEDE IS RUIMER DAN OPVOEDINGSONDERSTEUNING*
- *MONITOR OP EEN GEDEGEN MANIER , MET INBRENG VAN DE DOELGROEP, DE EFFECTEN VAN HET DECREET EN STUUR BIJ WAAR NODIG*

TOEGANKELIJKE KINDEROPVANG

Men wil meer kinderen in armoede in de kinderopvang bereiken. Niet alle ouders in armoede zijn overtuigd van het belang van kinderopvang. We vragen uitdrukkelijk dat deelname aan kinderopvang een vrije keuze mag blijven. Elke ouder moet terecht kunnen in inkomensgerelateerde kinderopvang. De dagprijs dient de effectieve prijs te zijn; eventuele extra's hollen het IKG-principe uit. Dit betekent ook dat er hulp moet zijn bij de administratie van de berekening van de dagprijs. Lokale loketten kinderopvang zullen op zichzelf niet zorgen voor een beter bereik van ouders in armoede. We weten uit de praktijk dat de drempel naar dit soort infopunten voor mensen in armoede hoog is. Het zou echter wel een meerwaarde kunnen zijn als zo'n loket een volledig overzicht heeft van alle kinderopvanginitiatieven en vrije plaatsen binnen deze initiatieven en duidelijkheid kan geven over de toewijzing van deze vrije plaatsen.

Kinderopvang moet bovendien voldoende een antwoord bieden op de realiteit van de arbeidsmarkt (tijdelijke contracten, interimwerk, deeltijds werk,...)

- *JEDEREEN MOET TERECHT KUNNEN IN INKOMENSGERELATEERDE KINDEROPVANG EN ER MOET HULP ZIJN BIJ DE ADMINISTRATIE VOOR DE BEREKENING VAN DE DAGPRIJS*
- *ER IS NOOD AAN EEN TRANSPARANT EN EENVOUDIG TOEWIJZINGSSYSTEEM*
- *KINDEROPVANG MOET EEN VOLDOENDE ANTWOORD BIEDEN OP DE REALITEIT VAN DE ARBEIDSMARKT*
- *ER MOET VOLDOENDE INGEZET WORDEN OP KWALITEIT EN DE SOCIALE FUNCTIE VAN KINDEROPVANG*
- *ER MOETEN MEER PLAATSEN KOMEN IN DE KINDEROPVANG*

ONDANKS ALLE NIEUWE DECRETEN ...

Ondanks het vele decretale werk van de afgelopen jaren in het domein van het gezin, blijven er lacunes.

Er is weinig of geen aanbod voor jongeren vanaf 12 jaar.

Er is niet tegemoetgekomen aan de jarenlange vraag van ouders om iemand naast hen te kunnen hebben die het hele traject mee loopt en die hen in hun totaliteit kan ondersteunen. Alle hulpverlening en ondersteuning is modulair en gespecialiseerd uitgewerkt. Ondanks alle goede bedoelingen dienen sectoren hun eigen belangen en blijft samenwerken erg moeilijk. De gezinnen zijn hier veelal de dupe van.

De cruciale factoren voor een gezin om zich geholpen te weten, zijn immers vertrouwen, op maat en in eigen tempo.

Dit vraagt een generalistische kijk op een gezin, waar problemen niet vertaald worden in modules en begeleiders in specialisten.

- *ORGANISEER EN ERKEN GEZINSONDERSTEUNING VOOR HET GEHELE TRAJECT DAT GEZINNEN AFLEGGEN (ONAFHANKELIJK VAN SECTOREN)*

HOOFDSTUK 2: GEZONDHEID

EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG MOET TOEGANKELIJKER WORDEN

Er is nood aan een duidelijke, toegankelijke eerstelijnsgezondheidszorg. De financiële drempel moet weggewerkt worden. Eerstelijnsgezondheidszorg moet beter samenwerken met andere disciplines en andere lijnen in de gezondheidszorg. Zo mag een huisartsenpraktijk geen eiland zijn. Huisartsen moeten bijvoorbeeld weten welk aanbod aan sport, verenigingen enz. er in de buurt is. De huisarts moet voldoende tijd hebben. Eerstelijnsgezondheidszorg moet meer aandacht hebben voor preventie.

- *EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG MOET GENERALISTISCH ZIJN EN MENSEN KUNNEN DOORVERWIJZEN NAAR ANDERE DISCIPLINES,...*
- *DE OVERHEID MOET VOLDOENDE AANBOD/SPREIDING VAN HET AANBOD IN GECONVENTIONEERDE EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG STIMULEREN*
- *ER IS NOOD AAN EEN DUIDELIJK SYSTEEM VAN WACHTDIENST VOOR DE AVONDEN EN IN HET WEEKEND; ZICHTBAAR EN BEMAND*
- *WEGWERKEN VAN DE FINANCIËLE DREMPEL IN DE EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG, BIJVOORBEELD VIA EEN ALGEMENE DERDEBETALERSREGELING. VLAAMSE MIDDELEN VOOR EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG ENKEL NAAR EERSTELIJSGEZONDHEIDSZORG DIE SYSTEMATISCH DE DERDEBETALERSREGELING TOEPAST*
- *MENSEN MOETEN KUNNEN AANGEVEN DAT BEPAALDE INFORMATIE NIET WORDT OPGENOMEN IN HUN DOSSIER OF WORDT UITGEWISSELD MET ANDERE ZORGVERLENERS. MENSEN MOETEN WETEN WELKE INFORMATIE WORDT BIJGEHOUDEN. MENSEN MOETEN EEN AFDRUK VAN HUN DOSSIER KUNNEN VRAGEN*

BETERE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Leven in armoede brengt op zich al zeer veel 'kopzorgen' met zich mee. Dit maakt mensen in armoede extra kwetsbaar om problemen te ondervinden op vlak van geestelijke gezondheid. Schrijnend is dat net voor hen de geestelijke gezondheidszorg zoals die er nu uitziet, weinig toegankelijk is. De huidige aanpak is afgestemd op de situatie en noden van de middenklasse. We vragen een laagdrempelige geestelijke gezondheidszorg met een duidelijker en betaalbaar aanbod van GGZ op de eerste lijn en aandacht voor preventie en nazorg. Vermaatschappelijking van de zorg mag bovendien niet leiden tot extra drempels voor mensen in armoede of het wegvallen van ondersteuning voor hen.

- *DE INVOERING VAN EEN EERSTELIJSPSYCHOLOOG IN EEN WGC, IN EEN HUISARTSENPRAKTIJK OF ELDERS WAAR DEZE TOEGANKELIJK IS VOOR MENSEN IN ARMOEDE. DE EERSTELIJSPSYCHOLOOG IS RECHTSTREEKS TOEGANKELIJK EN ER KAN SNEL NAAR WORDEN DOORVERWEZEN*
- *ONDERSTEUNEN VAN LAAGDREMPelige INITIATIEVEN OP VLAK VAN GGZ EN ARMOEDE IN HEEL VLAANDEREN*
- *MEER OUTREACHENDE HULPVERLENING IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG + VOLDOENDE MIDDELEN OM DIT UIT TE BOUWEN*
- *SAMENWERKING TUSSEN SECTOREN BEVORDEREN (BV. AANSPREEKPUNT VOOR VERENIGINGEN IN ELK CGG)*
- *WERKEN OP MAAT; GEEN VASTE STRAMIENEN ('HOKJES') CREËREN, DE SUBSIDIEREGELING VOOR CGG AANPASSEN OPDAT HET BEREIKEN VAN MENSEN IN ARMOEDE MEER WORDT GESTIMULEERD,*

VOORZIEN IN EEN GROEPSAANBOD WAARIN LOTGENOTEN KUNNEN SAMENKOMEN EN ONDERSTEUND WORDEN

- *WEGWERKEN VAN WACHTLIJSTEN IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG*
- *MENSEN MOETEN DE KEUZE HEBBEN TUSSEN VERSCHILLENDE VORMEN VAN GGZ: VAN LAAGDREMPELIG EN AMBULANT TOT RESIDENTIEEL (CF. EEN GGZ OP MAAT)*
- *AANPASSEN VAN STRUCTUREN EN REGELGEVING AAN NIEUWE TENDENSEN; VOORZIEN IN 'OMKADERD WONEN' MET VOLDOENDE PRIVACY EN NIEUWE VORMEN VAN WONEN ERKENNEN (BV. SAMEN EEN HUIS OF APPARTEMENT DELEN); ZICH SOCIAAL BETER VOELLEN MAG GEEN NEGATIEF EFFECT HEBBEN OP INKOMEN*

ER MOETEN MEER WIJKGEZONDHEIDSCENTRA KOMEN

Wijkgezondheidscentra bieden een laagdrempelige, multidisciplinaire eerstelijnsgezondheidszorg. Ze maken de brug tussen welzijn en gezondheid, werken buurtgericht en hebben aandacht voor gezondheidspromotie en ziektepreventie. Wijkgezondheidscentra zijn er voor iedereen, maar hun manier van werken biedt een meerwaarde voor mensen in armoede. Het Netwerk vraagt dus meer wijkgezondheidscentra. Er zijn momenteel 23 wijkgezondheidscentra in Vlaanderen, en er staan er nog enkele in de steigers. Maar er zijn er nog veel meer nodig.

- *EEN DECRETALE ERKENNING VAN DE WIJKGEZONDHEIDSCENTRA*
- *SUBSIDIERING VANUIT DE VLAAMSE OVERHEID VOOR WIJKGEZONDHEIDSCENTRA OP VLAK VAN OPSTARTBUDGET. INDIEN EEN OMGEVINGSANALYSE AANTOONT DAT EEN WIJKGEZONDHEIDSCENTRUM LOKAAL WENSELIJK IS, KAN EEN HALFTIJDSE LOONKOST VAN EEN PROJECTMEDEWERKER GEDURENDE 1,5 JAAR VOORZIEN WORDEN. (BIJ 5 JAAR ANCIËNNITEIT IS DIT 22.368 EURO)*
- *ACTIES OM EEN POSITIEF KLIMAAT TEGENOVER WIJKGEZONDHEIDSCENTRA TE STIMULEREN EN ARTSEN TE STIMULEREN OM AAN DE SLAG TE GAAN IN EEN WIJKGEZONDHEIDSCENTRUM*
- *BUDGET VOOR GEZONDHEIDSPROMOTIE EN ZIEKTEPREVENTIE-INITIATIEVEN IN FUNCTIE VAN LOKALE NODEN IN HET WERKINGSGBIED*

GEZONDHEIDSPROMOTIE EN ZIEKTEPREVENTIE OP MAAT

Op maat werken is niet hetzelfde als materiaal verspreiden richting 'vindplaatsen' zoals de verenigingen waar armen het woord nemen. Het Netwerk tegen armoede en onze verenigingen krijgen regelmatig de vraag om materiaal te gebruiken of te verspreiden, mensen toe te leiden naar initiatieven,... Verenigingen worden overspoeld door affiches, draaiboeken, brochures,... Een dergelijke manier van werken sluit niet aan bij de werking van onze verenigingen en de noden van de doelgroep. Gezondheidspromotie en ziektepreventie moet beter ingebed worden in gezondheidszorg en hebben pas echt slaagkans binnen een meer toegankelijke gezondheidszorg.

- *STOP DE STROOM AAN BROCHURES, AFFICHES, DRAAIBOEKEN, WEBSITES,...*
- *ER IS NOOD AAN CONTINUÏTEIT, RUIMTE OM LOKAAL BREDER ROND HET THEMA GEZONDHEID TE KUNNEN WERKEN, PRAKTISCHE ONDERSTEUNING,...*
- *EEN MEER GEMEENSCHAPSGERICHTE EERSTELIJNSGEZONDHEIDSZORG DIENT NODEN VAST TE STELLEN EN SAMEN MET DE RELEVANTE ACTOREN EN SECTOREN AAN DE SLAG TE GAAN*

DE VLAAMSE ZORGVERZEKERING MOET TOEGANKELIJKER

De Vlaamse zorgverzekering biedt een tegemoetkoming in de kosten voor niet-medische zorg. Vermoedelijk zal de aansluiting bij de zorgverzekering in de toekomst ook een voorwaarde zijn om breder gebruik te kunnen maken van de Vlaamse sociale bescherming. Het is dus erg belangrijk om te zorgen dat dit zorgverzekeringsstelsel geen administratieve en financiële drempels bevat. Zo zien we dat er nog steeds mensen zijn die niet zijn aangesloten. Zo zien we schuldbemiddelaars die mensen in armoede afraden om de bijdrage te betalen. De toegankelijkheid van de zorgverzekering zou enorm verhogen indien men mensen automatisch zou kunnen aansluiten en de bijdrage via de algemene middelen zou regelen.

- *ER MOET EEN MEER GEDIFFERENTIEERDE BIJDRAGE - OP BASIS VAN INKOMEN - VOOR DE ZORGVERZEKERING KOMEN*
- *DE ADMINISTRatieve DREMPELS MBT AANSLUITING MOETEN WEGGEWERKT WORDEN. MENSEN MOETEN AUTOMATISCH KUNNEN AANGESLOTEN WORDEN*

DIGITALISERING EN GEGEVENSDELING IN HULP EN ZORG NIET 'BOVEN DE HOOFDEN' VAN MENSEN

Het digitaliseren en delen van gegevens tussen zorg- en dienstverleners is een goede zaak als het uitgangspunt het verstrekken van goede zorg of dienstverlening is. Zo kan het ervoor zorgen dat rechten makkelijker automatisch worden toegekend. Zo kan het zorgen voor een vlottere samenwerking tussen diensten. Zo kan het helpen vermijden dat mensen telkens opnieuw hun verhaal moeten doen. Toch zijn mensen in armoede wantrouwig tegenover deze evoluties. Welke gegevens houden (de vele en steeds wisselende) zorg-, dienst- en hulpverleners bij? Wat met gevoelige informatie? Wat met het beroepsgeheim? Wat met het recht om informatie niet te delen? Wat doen ze ermee? Dienstverlening wordt ook veel minder toegankelijk als bijvoorbeeld internet en een identiteitskaartlezer meer en meer nodig zijn.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat hulp en zorg zich niet boven de hoofden van kwetsbare mensen gaat afspelen, dat mensen niet onder druk worden gezet om persoonlijk gedeelde informatie open te stellen voor anderen. Enerzijds zijn er duidelijke regels nodig over zaken als toestemming geven voor het uitwisselen van gegevens, inzagerecht, schrijfrecht, klachten, bewaartermijnen, enz. Anderzijds is de houding van de zorgverlener cruciaal; deze dient open en respectvol te zijn. Er is nood aan een orgaan, met betrokkenheid van mensen in armoede, die deontologische regels opstelt en bewaakt.

Hulp dient bovendien voldoende uitgebouwd te worden in functie van kwetsbare gebruikers. Niet iedereen is mondig, goed geïnformeerd over rechten en voldoende handig met een computer. Zeker voor dat laatste is er steeds minder oog voor. Meer en meer verloopt dienstverlening via digitale weg, een kwalijke evolutie. Contactdienstverlening moet mogelijk blijven.

- *MAAK DUIDELIJKE REGELS OVER HET UITWISSELEN VAN GEGEVENS, INZAGERECHT, SCHRIJFRECHT, KLACHTEN, BEWAARtermijnen, ...*
- *HULP DIENT VOLDOENDE UITGEBOUWD TE WORDEN IN FUNCTIE VAN KWETSBAAR GEBRUIKERS, HIERBIJ IS EEN OPEN EN RESPECTVOLLE HOUDING VAN DE HULPVERLENER CRUCIAAL*
- *BLIJVEN INVESTEREN IN CONTACTDIENSTVERLENING*

HOODSTUK 3: SOCIALE BESCHERMING

INLEIDING

Welke beleid zal Vlaanderen uittekenen? Alleszins hoopt het Netwerk tegen Armoede dat volgende stellingen van de academische reflectiegroep (uit het Groenboek zesde staatshervorming) als uitgangspunt genomen worden:

- *'HET IS ESSENTIEEL DAT DE PRIORITAIRE NODEN VAN DE VLAAMSE ZORGBEHOEVENDEN DOOR DE GEMEENSCHAP GELENIGD EN DUS SOLIDAIR GEFINANCIERD WORDEN, WAARBIJ DE STERKSTE SCHOUDERS DE GROOTSTE LASTEN DRAGEN'*
- *'EEN INTEGRATIE EN UITBREIDING VAN DE VLAAMSE ZORGVERZEKERING KAN OVERWOGEN WORDEN OM DE BUDGETTAIRE TEKORTEN DIE ZICH STEEDS SCHERPER ZULLEN STELLEN IN DE TOEKOMST OP TE VANGEN. IN DE VLAAMSE VOLKSVERZEKERING ZAL DAN MEER PROGRESSIVITEIT MOETEN WORDEN INGEBOUWD OM DE STERKSTE SCHOUDERS MEER TE LATEN BIJDRAGEN.'*

BEHEER EN FINANCIERING

Indien men de zorgverzekering verder wilt uitbreiden met nieuwe onderdelen Vlaamse Sociale Bescherming, moeten we wijzen op een aantal knelpunten bij dit verzekeringsmodel;

- *DE ADMINISTRATIEVE DREMPEL; NIET IEDEREEN KENT DE ZORGVERZEKERING. NOG STEEDS ZIJN ER MENSEN DIE NIET ZIJN AANGESLOTEN OF AANGESLOTEN WAREN MAAR UITVALLEN*
- *DE FINANCIËLE DREMPEL; 25 EURO (OF 10 VOOR WIE RECHT HEEFT OP EEN VERHOOGDE TEGEMOETKOMING) IS VEEL. WE ZIEN OOK SCHULDBEMIDDELAARS DIE MENSEN AFRADEN OM DE BIJDRAGE TE BETALEN*
- *HET WERKEN MET EEN VOLKSVERZEKERING, DE AANSLUITING VIA ZORGKASSEN EN BIJDRAGEPLICHT HEEFT HEEL WAT DREMPELS. DEZE DREMPELS DIENEN WEGGEWERKT TE WORDEN ZODAT DE SOCIALE BESCHERMING VOOR IEDEREEN TOEGANKELIJK IS*

ARMOEDEBESTRIJDENDE KEUZES

Welke sociale bescherming zal Vlaanderen uitbouwen? Voor het Netwerk tegen Armoede is het belangrijk dat de keuzes die men maakt armoedebestrijdend werken. Een armoedetoets kan hierover uitsluitsel brengen.

- *EEN CORRECTE UITVOERING, MET VOLDOENDE MIDDELEN VOOR ALLE BETROKKENEN, VAN DE OMZENDBRIEF VAN FEBRUARI/MAART 2014 BETREFFENDE DE ARMOEDETOETS*

VLAAMSE KINDERBIJSLAG

Eén van de belangrijkste nieuwe bevoegdheden wordt de kinderbijslag. Het Netwerk tegen Armoede werkte samen met de partners van Decenniumdoelen een stevig en breed gedragen standpunt uit: dit gaat uit van het behoud van het huidige systeem, maar met iets meer selectiviteit, ondermeer door het verdubbelen van het totale budget voor de sociale toeslagen. Het volledig standpunt is te vinden op www.netwerktegenarmoede.be

HOOFDSTUK 4: MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

BREDE EERSTELIJNSHULP- EN DIENSTVERLENING

Het hulp-, dienst-, en zorgverleningslandschap is erg complex. Mensen in armoede worden vaak van het kastje naar de muur gestuurd door verschillende dienstverleningsinstanties. Daarnaast weten verschillende diensten ook niet van mekaar en worden er verschillende wegen uitgestippeld. Er is dus nood aan een duidelijke eerste lijn. Een laagdrempelige plek waar je verder wordt geholpen met al je vragen en je problemen en waar er voldoende tijd voor je gemaakt wordt.

Verschiede disciplines en lijnen zouden nauwer en beter moeten samenwerken. Louter het vastleggen van samenwerkingsakkoorden zijn daarbij onvoldoende, het vereist voldoende ruimte en tijd voor het personeel om hier volwaardig op in te zetten.

We zien daarentegen dat er vanuit besparingsoverwegingen beknipt wordt in basisdienstverlening: personeelsafbouw, schaalvergroting, digitalisering van dienstverlening... (Cf. CAW, OCMW, VDAB...) Dit zet in het algemeen de toegang van de maatschappelijke dienstverlening voor mensen in armoede zwaar onder druk.

Specifiek voor de CAW's zijn de fusies een uitdaging. De grootte van de organisatie mag geen hinderpaal zijn om de aanpak en dienstverlening zo dicht mogelijk bij de mensen te houden. De dienstverlening van de OCMW's is eveneens een uitdaging. De maatschappelijk werkers hebben steeds minder tijd om met mensen echt in gesprek te gaan en op een kwalitatieve manier aan dienstverlening te doen. De dubbele pet van controle en hulp zorgt ook voor heel wat moeilijkheden. Voor mensen is het bovendien niet altijd erg duidelijk waarvoor ze bij een CAW of waarvoor ze bij een OCMW terecht kunnen.

Er is wel al wat samenwerking tussen OCMW's en CAW's, bijvoorbeeld op het vlak van schuldhulpverlening, maar dat vraagt heel wat investering van middelen en mensen. Heel wat moeilijkheden door de schaalvergroting van de CAW's moeten overwonnen worden.

Verder gaan de besparingen ook soms gepaard met een uitbreiding van opdrachten (cf. VDAB op vlak van controle, ESF...; CAW's en OCMW's op vlak van W2...). Een uitbreiding van opdrachten moet ook gepaard gaan met een hogere financiering.

- *BESPAAR NIET OP BASISDIENSTVERLENING : ZORG DAT TIJD EN RUIMTE VOOR EEN BREDE EERSTELIJNSHULPVERLENING IN RUIME MATE AANWEZIG ZIJN*
- *INSTALLEER EEN 'MAXIMUM TWEE DEUREN SYSTEEM' : NA DE TWEEDE DEUR HEB JE EEN ANTWOORD OP JE VRAAG*
- *SUBSIDIËRING MOET ONTKOKEREND WERKEN EN SAMENWERKING TUSSEN ORGANISATIES STIMULEREN*
- *HET MOET DUIDELIJK ZIJN WAAR MENSEN VOOR WAT TERECHT KUNNEN (OCMW, CAW, ...)*

INVESTEER IN DE TOEGANKELIJKHEID EN HET INTERCULTURALISEREN VAN DE HULPVERLENING

Bovenop de besparingscontext staat de hulpverlening en de basisdienstverlening voor een grote uitdaging wat het interculturaliseren en toegankelijk maken van de hulpverlening voor de moeilijkst bereikbare groepen (vaak uit de etnisch-culturele minderheden). Zowel de CAW's als de OCMW's merken een sterke stijging op van deze groepen. In steden als Gent, Brussel en Antwerpen maken zij reeds ruim het merendeel uit van de cliënten van deze

diensten, maar zelfs op het platteland gaat het om aanzienlijk grote groepen. dit hoeft overigens niet te verwonderen gezien de hoge armoedecijfers bij ECM (54% van de Marokkaanse gezinnen leeft onder de armoedegrens!).

Toch is de hulp- en dienstverlening hier vaak slecht op voorbereid. Vaak zijn er onvoldoende middelen om een verschil te kunnen maken voor de meest kwetsbare groepen. Sommige groepen worden nu totaal niet bereikt ondanks het feit dat ze vaak in schrijnende omstandigheden leven. Voor deze groepen is het belangrijk dat de hulpverlening laagdrempelig en integraal kan gebeuren en dat er ruimte is voor hulpverleners om vindplaatsgericht te werken.

Ook blijkt uit onderzoek dat hulpverleners vaak gaan culturaliseren: het verklaren van gedrag van cliënten als zou het puur aan cultuur of religie liggen zonder ook andere mogelijke verklaringen mee in beeld te brengen. Het interculturaliseren van de hulpverlening moet daarom een prioriteit zijn. Hierbij moet er aandacht zijn voor de migratieachtergrond en de diversiteit van de doelgroepen, maar ook en vooral voor de mechanismen die hen in armoede doen belanden en de beleving van armoede. Wat dat laatste betreft is er vooral bij oudkomers veel gelijkenis met autochtone mensen in armoede: ook op het niveau van het verklaren van gedrag, van bepaalde beslissingen,... Door ook oog te hebben voor deze context van armoede vermijdt men het onnodig culturaliseren.

- *INVESTEER IN EEN LAAGDREMPelige HULPVERLENING MET RUIMTE OM VINDPLAATSGERICHT TE WERKEN*
- *MAAK WERK VAN HET INTERCULTURALISEREN VAN DE HULPVERLENING DOOR VORMING, OPLEIDING, SENSIBILISERING EN ONDERSTEUNING VAN HULPVERLEENERS EN BESTEED HIERBIJ OOK AANDACHT AAN MECHANISMEN VAN ARMOEDE*

AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN RECHTEN , MAAR TEGEN WELKE PRIJS ?

Om non take up van rechten en onderbescherming te voorkomen is automatische toekenning noodzakelijk. We merken dat deze op vele vlakken achterwege blijft. Dikwijls worden budgettaire redenen, technische redenen en anderen aangehaald om automatische toekenning als een onhaalbare kaart te bestempelen. We vragen ons af of er afdoende pogingen worden ondernomen om ontbrekende gegevens en databanken aan te vullen en of er voldoende politieke wil is om te automatiseren.

Omdat men vreest voor misbruiken of voor het niet terecht komen bij de mensen die het echt nodig hebben, wordt automatisering van rechten vaak tegengehouden. Het belang van de meerderheid van de gerechtigden moet primeren boven het risico dat een minderheid ten onrechte mee zou profiteren van een bepaalde maatregel. Daar dienen controlemechanismen voor.

Als men rechten slechts gedeeltelijk automatiseert , moet men er steeds over waken of dit geen achteruitgang is voor de cliënt, veelal gaat het dan over een louter schriftelijke communicatie die dan los van alle hulpverlening plaatsvindt.

Bij automatisering is er steeds een druk richting vereenvoudiging, dat mag niet leiden tot eenheidsworst of nieuwe uitsluitingen, bovendien is er het gevaar dat maatwerk niet meer wordt toegelaten.

Automatisering mag er absoluut niet toe leiden dat men kiest voor de kleinste gemene deler met daarover een saus van voorwaardelijkheid, zoals bijvoorbeeld het geval zou kunnen zijn bij het uniformiseren van de aanvullende steun bij OCMW's.

- *KIES VOOR AUTOMATISERING DAAR WAAR HET EEN ECHT EN ONVOORWAARDELIJK VERSCHIL MAAKT EN GA DAN VOOR DE FULL OPTION*
- *AUTOMATISERING VAN RECHTEN WIL NIET ZEGGEN DAT ER GEEN PLAATS MEER KAN ZIJN VOOR MAATWERK EN HULPVERLENING*
- *DAAR WAAR EEN AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN EEN RECHT NIET MOGELIJK IS, MOET HULP- EN DIENSTVERLENING PRO-ACTIEVER ZIJN*

DIGITALISERING EN GEGEVENSDELING IN HULP EN ZORG NIET 'BOVEN DE HOOFDEN' VAN MENSEN

Het digitaliseren en delen van gegevens tussen zorg- en dienstverleners is een goede zaak als het uitgangspunt het verstrekken van goede zorg of dienstverlening is. Zo kan het ervoor zorgen dat rechten makkelijker automatisch worden toegekend. Zo kan het zorgen voor een vlottere samenwerking tussen diensten. Zo kan het helpen vermijden dat mensen telkens opnieuw hun verhaal moeten doen. Toch zijn mensen in armoede wantrouwig tegenover deze evoluties:

- Omwille van de ontoegankelijkheid: Als bijvoorbeeld internet en een identiteitskaartlezer meer en meer nodig zijn en veel mensen hebben dit niet.
- Omwille van privacy: Welke gegevens houden (de vele en steeds wisselende) zorg, dienst- en hulpverleners bij? Wat doen ze ermee?

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat hulp en zorg zich niet boven de hoofden van kwetsbare mensen gaat afspelen? Enerzijds zijn er duidelijke regels nodig over zaken als toestemming geven voor het uitwisselen van gegevens, inzage-recht, schrijfrecht, klachten, bewaartermijnen, enz. Anderzijds is de houding van de zorgverlener cruciaal; deze dient open en respectvol te zijn.

Hulp dient bovendien voldoende uitgebouwd te worden in functie van kwetsbare gebruikers. Niet iedereen is mondig, goed geïnformeerd over rechten en voldoende handig met een computer. Zeker voor dat laatste is er steeds minder oog voor. Meer en meer verloopt dienstverlening via digitale weg, een kwalijke evolutie. Contactdienstverlening moet mogelijk blijven.

- *MAAK DUIDELIJKE REGELS OVER HET UITWISSELEN VAN GEGEVENS, INZAGERECHT, SCHRIJFRECHT, KLACHTEN, BEWAARtermijnen, ...*
- *HULP DIENT VOLDOENDE UITGEBOUWD TE WORDEN IN FUNCTIE VAN KWETSBAAR GEBRUIKERS, HIERBIJ IS EEN OPEN EN RESPECTVOLLE HOUDING VAN DE HULPVERLENER CRUCIAAL*
- *BLIJVEN INVESTEREN IN CONTACTDIENSTVERLENING*

ONREALISTISCHE VERWACHTINGEN OMTRENT HET NEDERLANDS ZORGEN VOOR NIEUWE UITSLUITING

De terechte zorg dat mensen Nederlands moeten kunnen om zich te behelpen in onze samenleving resulteert nu al te vaak in nieuwe uitsluitingsmechanismen. Omdat de toegang tot de grondrechten aan allerlei voorwaarden wordt gekoppeld m.b.t. de kennis van het Nederlands, kunnen bepaalde groepen hun rechten niet meer uitoefenen. Vaak komt dit ook omdat de verwachtingen over het leervermogen van bepaalde groepen m.b.t. het Nederlands sterk overtrokken zijn. Er zijn heel wat nieuwkomers en oudkomers die het heel

moeilijk hebben om Nederlands te leren en zelfs binnen de basiseducatie 'uitgeleerd' zijn. Het gaat daarbij met name om analfabeten of heel laaggeschoolden, om mensen met psychische problemen en om mensen in een dergelijke precaire situatie dat het hoofd vol zit en het leren bijzonder moeilijk is.

Ook het gebruik van tolken in overheidsdiensten of door particulieren wordt momenteel ontraden door besparingen. Binnen de gezondheidszorg is dit zelfs de facto afgeschaft. Hierdoor komen veel mensen niet toe aan hun rechten. Vaak gaat het daarbij om mensen die nu reeds het meest uitgesloten zijn. Zo is er bijvoorbeeld discriminatie in de sociale huisvesting in de rand rond Brussel op basis van taal.

Praktijkwerkers signaleren bovendien een extra uitsluitingseffect omdat het belang dat het beleid hecht aan de kennis van het Nederlands nu ook te pas en vooral te onpas door particulieren wordt gebruikt als argument om geen diensten meer te moeten verlenen, om niet meer te moeten verhuren aan anderstaligen, ...

- *HET GEBRUIK VAN TOLKEN MOET GRATIS WORDEN EN EEN EVIDENTIE ZIJN IN GOEDE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING*
- *ONTKOPPEL DE TOEGANG TOT DE GRONDRECHTEN VAN DE KENNIS VAN HET NEDERLANDS*
- *HOUD REKENING MET DE "STAGNERENDE LERENDEN" EN GA NIET AUTOMATISCH UIT VAN ONWIL (WANT DAT ZORGT VOOR EEN EXTRA UITSLUITING)*

Het belang dat gehecht wordt aan het Nederlands, blijkt in de grote steden dan weer niet uit het aanbod. Met name in de centra voor basiseducatie zij er heel lange wachtlijsten, zeker voor de analfabete nieuwkomers. In meer landelijke regio's blijkt het dan weer moeilijk een NT2 aanbod te realiseren op verschillende tijdstippen en niveaus. Tegelijk ervaren mensen drempels die het bijwonen van lessen verhinderen (kinderopvang, combinatie met werk, mobiliteit, ...). Ook de armoedesituatie op zich vormt soms een belangrijke drempel: op financieel vlak, maar ook wat betreft de veerkracht van een persoon: wie op verschillende levensdomeinen tegelijk geconfronteerd wordt met problemen kan niet tegelijk zijn leervermogen aanspreken voor het aanleren van een vreemde taal,... Ten slotte ontbreekt het mensen ook aan oefenkansen en moet dit aanbod structureel worden uitgebreid.

- *MAAK WERK VAN EEN BEHOEFTEDEKKEND, TOEGANKELIJK EN BETAALBAAR AANBOD NEDERLANDSE LESSEN, WERK DE DREMPELS WEG (OF HOUD ER MINSTENS REKENING MEE) EN VOORZIE VOLDOENDE OEFENKANSSEN*
- *VOORZIE TOEGANG TOT NT2 VOOR ALLE MENSEN ZONDER PAPIEREN DIE EEN PROCEDURE LOPEN HEBBEN*

HOOFDSTUK 5: MOBILITEIT

Mobiliteit vormt vaak een probleem dat sterk op de achtergrond aanwezig is. Een mobiliteitsprobleem is soms minder zichtbaar dan problemen op andere levensdomeinen, zoals gebrekkige huisvesting, zwakke gezondheid,... Desondanks wordt het door mensen in armoede niet als een kleiner of een te verwaarlozen moeilijkheid ervaren. Toegang tot mobiliteit is essentieel om ook toegang te hebben tot een hoop andere essentiële zaken, die onmisbaar zijn voor een waardig leven. Zo geeft bijvoorbeeld 67% van de mensen in armoede aan dat mobiliteit een grote drempel vormt bij het vinden van werk, de RVA verwacht dat je gaat solliciteren tot 60 km van je woonplaats, ... Daarom willen we een duurzaam en toegankelijk mobiliteitsbeleid.

VOLDOENDE, KWALITEITSVOL EN BETAALBAAR OPENBAAR VERVOER VOOR MENSEN IN ARMOEDE

Mensen in armoede halen veel problemen aan met betrekking tot het openbaar vervoer: kostprijs, een kluwen om te weten of je recht hebt op een voordeeltarief en een kluwen om dat voordeeltarief ook effectief te verkrijgen, onvoldoende aanbod om zich te kunnen verplaatsen (bv. naar bedrijventerreinen), ...

- *EEN AUTOMATISERING VAN DE TOEKENNING VAN EEN HEEL LAAG TARIEF VOOR MENSEN MET EEN VERHOOGDE TEGEMOETKOMING, MENSEN IN SCHULDBEMIDDELING, LANGDURIG WERKZOEKENDEN,...*
- *DUIDELIJKE INFORMATIE OVER DE VOORDEELTARIEVEN.*
- *EEN GRATIS NUMMER VOOR DE BELBUS*
- *EEN GOED FUNCTIONEREN EN SAMENWERKEN VAN DE OPENBARE VERVOERSMAATSCHAPPIJEN OVER DE GEWESTEN HEEN BEWERKSTELLIGEN*

VORMING OVER 'HOE MAAK IK GEBRUIK VAN HET OPENBAAR VERVOER'

84% mensen in armoede geeft aan problemen te hebben bij het gebruik van de bus, 46% ondervindt problemen met het nemen van de trein. Zowel het informatieve, financiële als administratieve aspect wordt als een probleem ervaren. Een vorming (in groep) met een praktijkluik, en op maat van mensen in armoede, heeft op kleine schaal al zijn effect aangetoond. Samenwerking met organisaties die mensen in armoede bereiken is hierin nodig.

- *BOUW VORMINGEN 'HOE MAAK IK GEBRUIK VAN HET OPENBAAR VERVOER' UIT.*

TOEGANKELIJKE INFO

Zowel tijdens het plannen als tijdens het verplaatsen zelf, is er nood aan begrijpbare communicatie. Websites dienen dan ook heel gebruiksvriendelijke te zijn. Daarnaast blijven brochures meer dan nodig, vermits heel veel mensen geen computer of internet hebben.

- *INVESTEER IN BEGRIJPBARE INFO OP WEBSITES, VIA BROCHURES EN BIJ HALTES ZELF.*

MINDER MOBIELE CENTRALES DIE TOEGANKELIJK ZIJN VOOR MENSEN IN ARMOEDE

Voor veel mensen zouden toegankelijke minder mobiele centrales een oplossing zijn: voor verplaatsingen met openbaar vervoer die nu heel veel tijd kosten (o.a. door het veel overstappen), voor dringende/onverwachte verplaatsingen, ...

Momenteel maken mensen in armoede echter geen gebruik van deze minder mobiele centrales omwille van kostprijs en andere drempels (onbekend, niet toegankelijk in het weekend, enkel voor een bepaalde categorie van verplaatsingen te gebruiken,...). In overleg met armoedeorganisaties dient er gezocht te worden naar een concept van toegankelijke minder mobiele centrales.

- *ONTWIKKEL EN STIMULEER EEN SYSTEEM VAN MINDER MOBIELE CENTRALES DIE TOEGANKELIJK IS VOOR MENSEN IN ARMOEDE*

HOOFDSTUK 6 : PARTICIPATIE

MEER EN STERKERE VERENIGINGEN WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN

Het Netwerk tegen Armoede bestaat momenteel uit 58 verenigingen waar armen het woord nemen, verspreid over Vlaanderen en Brussel. 54 van deze verenigingen zijn erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Volgens de huidige programmatienormen kunnen er geen extra verenigingen meer erkend en gesubsidieerd worden. Dit terwijl wel organisaties klaar zijn om deze erkenning te verwerven. Anderzijds vragen de huidige verenigingen waar armen het woord nemen een versterking van hun subsidie. Momenteel bedraagt deze 46.000 euro terwijl minstens een voltijds personeelslid noodzakelijk is om alle taken in goede banen te leiden. We vragen minimum een voltijds personeelslid (cfr. normen binnen CAW's en opbouwwerk) met bijhorende werkingsmiddelen.

- *MEER VERENIGINGEN WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN MOGELIJK MAKEN IN VLAANDEREN EN BRUSSEL*
- *VERSTERKING VAN DE FINANCIËLE MIDDELEN VAN VERENIGINGEN WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN DOOR VLAANDEREN TOT MINSTENS 1 VOLTIJDS PERSONEELSLID MET WERKINGSKOSTEN PER VERENIGING (60.000 EURO + WERKINGSKOSTEN)*

AANDACHT VOOR DE ARMOEDE BIJ ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN

De armoede bij etnisch-culturele minderheden (ECM) scoort immens hoog. Personen van Turkse, Oost-Europese en niet-Europese afkomst hebben een armoederisico tussen de 30 en 40%. Dit is drie tot bijna vier keer hoger dan het gemiddelde armoederisico in Vlaanderen. Voor mensen met een Marokkaanse herkomst gaat het zelfs om een armoederisico van 54%. Armoede komt zowel voor bij oudkomers als nieuwkomers. Bij de eerste groep is er bovendien sprake van een 'nieuwe' groep generatiearmen. De armoedecijfers zijn bovendien wellicht een onderschatting gezien mensen zonder wettig verblijf niet in de statistieken voorkomen. Heel wat basiswerkingen –waaronder de verenigingen waar armen het woord nemen- worden dan ook in toenemende mate geconfronteerd met (en overbevraagd door) dit fenomeen.

De hoge armoedecijfers betekenen een gigantisch verlies voor de samenleving. Ze kunnen onmogelijk alleen maar verklaard worden door taalachterstand of cultuurverschillen. Vooral achterstelling en discriminatie spelen een grote rol en moeten dringend worden aangepakt

- *MEER AANDACHT EN ACTIE WAT BETREFT ACHTERSTELLING EN DISCRIMINATIE INZAKE ARMOEDE BIJ ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN, MET INBEGRIJ VAN MENSEN ZONDER PAPIEREN*

MAAK WERK VAN PARTICIPATIE, ZEKER VAN DE MEEST UITGESLOTEN GROEPEN

Armoedebestrijding bij ECM (met inbegrip van mensen zonder papieren) kan maar effectief zijn als zij ook een stem hebben in het beleid dat er gevoerd wordt t.a.v. hen. Hierbij moet ook rekening gehouden worden met de diversiteit binnen deze groepen.

- *VERSTERKING EN ONDERSTEUNING VAN BASISWERKINGEN ZOALS VERENIGINGEN WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN DIE MET DEZE GROEPEN WERKEN. DEZE WERKINGEN WORDEN VAAK OVERBEVRAAGD DOOR DE VAAK ACUTE NODEN, DE ONTOEGANKELIJKHEID VAN BEPAALDE VORMEN VAN HULPVERLENING EN HET GEBREK AAN TOEGANKELIJKE INFORMATIE (TAAL) WAAR DEZE GROEPEN MEE KAMPEN. VAAK KUNNEN ZIJ ENKEL TERECHT IN DERGELIJKE LAAGDREMPELIGE WERKINGEN, WAARDOOR DE COMBINATIE MET STRUCTUREEL WERKEN, BIJZONDER LASTIG WORDT.*
- *MEER SPECIFIEK VRAGEN WE OOK NIEUWE INITIATIEVEN DIE NU VAAK OP PROJECTMATIGE BASIS STRUCTUREEL WERKEN MET ECM IN ARMOEDE, TE ERKENNEN ALS VERENIGING WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN VOOR ZOVER ZE VOLDOEN AAN DE 6 CRITERIA UIT HET ARMOEDEDECREET. WANNEER HET GAAT OVER SPECIFIEKE GROEPEN (ECM, MAAR EVEN GOED ANDERE SPECIFIEKE GROEPEN ZOALS JONGEREN IN ARMOEDE,...) DIE EEN HEEL EIGEN ERVARINGSDESKUNDIGHEID BINNENBRENGEN IN HET ARMOEDEBELEID MOET EEN DERGELIJKE ERKENNING OOK LOS VAN DE HUIDIGE PROGRAMMATIENORMEN (CFR. UITVOERINGSBESLUITEN ARMOEDEDECREET) KUNNEN.*
- *WE VRAGEN DAT DE VLAAMSE OVERHEID HIERROND EEN VISIE ONTWIKKELT DIE VERDER GAAT DAN DE TRADITIONELE INTEGRATIEDOELEINDEN (AANLEREN VAN HET NEDERLANDS, ACTIVEREN NAAR WERK,...) EN KANSARMOEDE EN DISCRIMINATIE MEENEEMT IN DE ANALYSE. PARTICIPATIE VAN MENSEN IN ARMOEDE VRAAGT TIJD. DIT GELDT EENS TE MEER VOOR PARTICIPATIE VAN MENSEN IN ARMOEDE UIT DE ECM DIE DAARENBOVEN VAAK OOK LAAGGESCHOOLD ZIJN EN HET NEDERLANDS NIET MACHTIG ZIJN. EEN CATEGORIALE BENADERING –WAARDOOR MENSEN KUNNEN SAMENKOMEN ONDER GELIJKGEZINDEN EN ZO STILAAAN STERKER IN HUN SCHOENEN STAAN, IS DAAROM VOOR DE MEEST KWETSBARE GROEPEN VAAK EEN NOODZAKELIJKE VOORWAARDE OM FINAAL TE KOMEN TOT EEN INCLUSIEF BELEID: 'BONDING' OM TOT 'BRIDGING' TE KOMEN OP TERMIJN*
- *ETNISCH-CULTURELE VERENIGINGEN KUNNEN OOK EEN ROL OP NEMEN IN ARMOEDEBESTRIJDING. VOORAL DE ACHTERBAN VAN DE VRIJWILLIGERS VAN DEZE VERENIGINGEN WORDT STERK MET ARMOEDE GECONFRONTEERD. WELKE SPECIFIEKE ROL ETNISCH-CULTURELE VERENIGINGEN KUNNEN SPELEN IS NOG VERDER TE BEPALEN, MAAR HET IS NU REEDS DUIDELIJK DAT DIT ENKEL KAN MITS ER HIERVOOR MIDDELEN WORDEN VRIJGEMAAKT*

INVESTEER VERDER IN DE HUIDIGE PARTICIPATIEMECHANISMEN: PERMANENTE ARMOEDE-OVERLEGGEN, ARMOEDETOETS, ...

Sinds 2003 koos de Vlaamse overheid uitdrukkelijk voor de participatie van mensen in armoede bij het armoedebeleid. De voorbije 10 jaar werden de horizontale en verticale armoede overleggen uitgebouwd. In diverse strategische adviesraden wordt input via het Netwerk tegen Armoede ingebracht. In 2014 werd via een omzendbrief ook de stem van mensen in armoede via het Netwerk tegen Armoede verankerd bij de opmaak van armoedetoetsen. Om rond alle thema's gedegen inbreng te kunnen doen moet er voldoende geïnvesteerd worden, ook in vorming vanuit en samen met mensen in armoede naar diverse sectoren.

- *INVESTEER IN DE WERKING VAN HET NETWERK TEGEN ARMOEDE OM KENNIS VAN ARMOEDE IN ALLE BELEIDSDOMEINEN BINNEN TE BRENGEN*

HOOFDSTUK 7: ONDERWIJS

EEN BETAALBAAR SECUNDAIR ONDERWIJS DOOR EEN COMBINATIE VAN MAATREGELEN

Het secundair onderwijs is duur. Scholen worden geconfronteerd met meer onbetaalde schoolfacturen. Elk jaar worden er meer incassobureaus en deurwaarders op de ouders afgestuurd. In het secundair onderwijs zijn er grote verschillen op vlak van kosten tussen de scholen, de studierichtingen en zelfs per studiejaar. Dat de ene school duurder is dan de ander mag geen selectiecriterium zijn, zeker nu de digitalisering van het onderwijs in Vlaanderen doorgebroken lijkt. Elke jongere moet kunnen studeren wat hij/zij graag wil. Hiervoor zijn meerdere maatregelen noodzakelijk.

De schooltoelage is het beleidsmiddel bij uitstek om het gezinsinkomen te verbeteren. Hiervoor kan/moet de verdeelsleutel van de huidige studietoelagen herzien worden, in combinatie met het verder optrekken van het voorziene budget voor de studietoelagen van het secundair onderwijs.

Maar ook aan de uitgavezijde moet er iets veranderen. Wanneer lesmateriaal, nodig voor het behalen van de eindtermen, gratis door de scholen ter beschikking wordt gesteld, profiteren vooral de technische en beroepsrichtingen hiervan, richtingen waar veel jongeren uit gezinnen in armoede zijn ingeschreven. Tegelijkertijd is het doortrekken van de maximumfactuur, zoals ze nu bestaat in het basisonderwijs, naar de verbrede eerste graad van het secundair onderwijs de logica zelve. Het Netwerk tegen Armoede bepleit een systeem waarbij de scholen per graad en per richting moeten aantonen dat ze in vergelijking met het voorgaande schooljaar de kosten beheersbaar houden of zelfs goedkoper maken. De Vlaamse overheid kan deze scholen in ruil belonen door een deel van de onbetaalde schoolfacturen op zich te nemen.

- *HET SCHOOLMATERIAAL, NODIG VOOR HET BEHALEN VAN DE EINDTERMEN, WORDT GRATIS TER BESCHIKKING GESTELD DOOR DE SCHOLEN*
- *EEN MAXIMUMFACTUUR IN DE EERSTE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS (ALS EERSTE STAP NAAR EEN MAXIMUMFACTUUR IN HET GEHELE SECUNDAIR)*
- *EEN SYSTEEM OM DE KOSTEN STRUCTUREEL LAAG TE HOUDEN DOOR DE SCHOLEN TE STIMULEREN HET ELK JAAR BETER TE DOEN. IN RUIL WORDEN SCHOLEN GECOMPENSEERD VOOR EEN DEEL VAN DE NIET-BETAALDE SCHOOLFACTUREN*
- *DE REALISATIE VAN DE AUTOMATISCHE TOEKENNING VAN DE SCHOOLTOELAGEN*
- *HOGERE SCHOOLTOELAGEN VOOR DE LAAGSTE INKOMENS*
- *SCHOOLTOELAGEN OP MAAT, AFHANKELIJK VAN STUDIERICHTING EN STUDIEJAAR, IN DE TWEDE EN DERDE GRAAD VAN HET SECUNDAIR ONDERWIJS*
- *DE KOPPELING TUSSEN ONGEWETTIGDE AFWEZIGHEID EN DE SCHOOLTOELAGE WORDT AFGESCHAFT.*
- *MAAK DE VERSPREIDE BETALING VAN SCHOOLFACTUREN STRUCTUREEL*
- *VERBIED DE INZET VAN INCASSOBUREAUS EN DEURWAARDERS BIJ NIET-BETAALDE FACTUREN*

'KENNIS IN ARMOEDE' VAN HET ONDERWIJS PERSONEEL

Er is nood aan een goede en doorleefde kennis van armoede bij het onderwijspersoneel. De leerkrachten zijn in de regel middenklassers, zonder armoede-ervaring. Er wordt nog te veel geredeneerd vanuit het principe 'Eigen schuld dikke bult'. Pesten op school, dikwijls een oorzaak om de school vervroegd te verlaten, wordt onvoldoende met een armoede-bril

bekeken. Maatschappelijke stages kunnen een vast onderdeel zijn van de (na)vorming van leerkrachten. Er moet creatief gezocht worden naar haalbare manieren om de kennis over armoede over te brengen. In de lerarenopleiding, zowel in de hogescholen als de universitaire lerarenopleiding, is de kennis over armoede expliciet in de basiscompetenties opgenomen. Het beleid moet de opleidingsverstrekkers hier extra en blijvend rond sensibiliseren. Dit moet resulteren in een aparte module 'Armoede' van minstens 40 lestijden. Armoede moet bovendien in het stagepakket opgenomen worden.

- *HET OPZETTEN VAN EEN APARTE MODULE 'ARMOEDE' VAN MINSTEN 40 LESTIJDEN*
- *DE AANWERVING/AANDUIDING VAN 10 VOLTIJDSE MEDEWERKERS VERSPREID OVER DE VERSCHILLENDE NASCHOLINGSCENTRA MET ALS OPDRACHT DE KENNIS VAN ARMOEDE BIJ HET ONDERWIJSPERSONEEL TE VERBETEREN*
- *LEERKRACHTEN, MAAR OOK DIRECTIES, ADMINISTRATIEF PERSONEEL EN HET CLB-PERSONEEL MOETEN (BLIJVEND) GEVORMD WORDEN*

DE ONDERSTEUNING VAN OUDERS EN LEERLINGEN DOOR VERTROUWENSFIGUREN / BRUGFIGUREN

Vertrouwensfiguren/brugfiguren op de schoolvloer kunnen leerkrachten ondersteunen in hun omgang met kinderen en ouders in de kansarmoede. De opdracht is om een brug te slaan tussen de ouders en de scholen door de communicatie op gang te brengen en door aan ouderparticipatie te werken. Deze brugfiguur werkt bij voorkeur vanuit een andere organisatie. Het CLB komt hiervoor als eerste partner in aanmerking. Vanuit het CLB kan de ervaringsdeskundige gericht ingezet worden op de schoolvloer. De ouders blijven bovendien het gevoel hebben dat de brugfiguur onafhankelijk van de school kan werken. Het is belangrijk dat de werking van de brugfiguur in tandem gebeurt met een medewerker van het CLB.

- *DE AANWEZIGHEID VAN MINSTENS 1 ERVARINGSDESKUNDIGE / VERTROUWENSFIGUUR / BRUGFIGUUR IN ALLE CLB'S IN VLAANDEREN (EN BRUSSEL), WAARBIJ BIJKOMEND TELKENS OOK GEÏNVESTEERD WORDT IN MINIMAAL EEN HALFTIJDSE TANDEMPARTNER*

EEN CORRECTE DOORVERWIJZING VAN EN NAAR HET BUITENGEWOON ONDERWIJS

Er worden te veel leerlingen doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. De oorzaak van problematisch gedrag is soms te verklaren door de moeilijke leefsituatie van gezinnen. Te weinig jongeren keren terug naar het gewoon onderwijs, en als dit het geval is worden ze aan hun lot overgelaten.

De busregeling en vervoer worden rigide toegepast. Wanneer gezinnen verhuizen, ook als dit maar een straat verder is, moeten jongeren, omwille van het busvervoer, van school veranderen. Sommige jongeren zitten urenlang in onlogische bustrajecten. De verantwoordelijkheid van de vrijwillige busbegeleider begint en eindigt bij de busingang. Dit kan problematisch zijn wanneer een kind naar een aansluitende bus moet overstappen.

- *BEPERK DE DOORVERWIJZING NAAR HET BUITENGEWOON ONDERWIJS TOT EEN STRIKT NOODZAKELIJK MINIMUM, DUS ENKEL DIE LEERLINGEN DIE HET ECHT NODIG HEBBEN*
- *KINDEREN MOETEN LANGER IN HET BASIS- EN HET SECUNDAIR ONDERWIJS KUNNEN BLIJVEN 'HANGEN' EN DAAR MEER ONDERSTEUND WORDEN VOORALEER ZE NAAR HET BUITENGEWOON ONDERWIJS WORDEN DOORVERWEZEN*

- *WANNEER GEZINNEN VERHUIZEN BINNEN DEZELFDE STAD/REGIO MOET HET MOGELIJK ZIJN DAT HET KIND NAAR DEZELFDE SCHOOL KAN BLIJVEN GAAN*
- *WANNEER EEN KIND VAN HET BUITENGEWOON ONDERWIJS TERUG NAAR HET GEWOON ONDERWIJS WORDT DOORVERWEZEN MOET HET BETER OPGEVANGEN EN BEGELEID WORDEN.*
- *VERBETER DE TRAJECTEN VAN DE BUSSEN VAN HET BUITENGEWOON ONDERWIJS*
- *DE KENNIS VAN ARMOEDE EN DE COMMUNICATIEVE VAARDIGHEDEN VAN DE VRIJWILLIGE BUSBEGELEIDERS MOET BETER*
- *DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE VRIJWILLIGE BUSBEGELEIDER GELDT OOK TUSSEN TWEË AANSLUITENDE BUSSEN*

GROTE BETROKKENHEID VAN OUDERS

Ouders en de school moeten elkaar beter kennen, waarderen en vertrouwen. Een goede communicatie en betrokkenheid start bij de inschrijving en het onthaal. Ouders moeten zich welkom en als deskundige erkend voelen. Persoonlijk aanspreken van de ouders, huisbezoeken en eenvoudig taalgebruik zijn daarbij belangrijk. Er moet ook bijzondere aandacht gaan naar belangrijke momenten zoals spijbelen of verandering van school. De basishouding van een school in haar omgang met ouders in armoede moet een mix zijn van dialoog, openheid, inzicht in processen die leiden tot uitsluiting en ouders voldoende blijven uitdagen en ondersteunen om hun verantwoordelijkheid te nemen door middel van laagdrempelige vormen van ouderbetrokkenheid. De school moet in staat zijn om op maat te werken. Het gaat over de gezamenlijke zorg voor een leerling. Ouderbetrokkenheid kan ook op een informele manier aangepakt worden.

- *SCHOLEN MAKEN WERK VAN HUN ONTHAAL-, INFORMATIE- EN COMMUNICATIEBELEID*
- *SCHOLEN KRIJGEN CONCRETE RICHTLIJNEN OM EEN GOED COMMUNICATIE- EN OUDERPARTICIPATIEBELEID TE VOEREN*
- *SCHOLEN VOEREN EEN COMMUNICATIEBELEID OP MAAT VAN DE OUDERS*
- *OUDERS WORDEN IN HUN DESKUNDIGHEID ERKEND*
- *MAAK WERK VAN COMMUNICATIE MET NIET-ZICHTBARE OUDERS*
- *EEN LEESBAAR SCHOOLREGLEMENT*
- *WERK AAN EEN ECHE EN EERLIJKE PARTICIPATIE VAN OUDERS IN ARMOEDE. ZOEK OOK NAAR CREATIEVE VORMEN VAN PARTICIPATIE*

DE DIGITALISERING VAN HET VLAAMS ONDERWIJS MOET ALS INSTRUMENT DIENEN OM DE ARMOEDE TE BESTRIJDEN IN PLAATS VAN ARMOEDE TE CREËREN OF TE BESTENDIGEN

De digitalisering van het Vlaams onderwijs lijkt definitief doorgebroken. Het Netwerk tegen Armoede is voorstander van deze evolutie, zelfs een veralgemeend gebruik van tablets en andere digitale oplossingen in de klas, omdat de digitale kloof op deze wijze een halt wordt toegeroepen. Het heeft wel een probleem met het kostenplaatje en met potentiële selectiemechanismen die dit mogelijks veroorzaakt. Het leidt tot een hogere schoolfactuur en de (niet-zichtbare) kosten verschuiven bovendien van de school naar de ouders. Het Netwerk tegen Armoede bepleit een systeem dat gelijk is voor iedereen en dat financieel haalbaar is. Hiervoor zijn structurele maatregelen nodig. De digitale kloof mag niet tot gevolg hebben dat de school ouders informatie onttrekt omdat ze geen of beperkte toegang hebben tot het internet. Ook ouders moeten tijdens het schooljaar begeleid worden. De school heeft hierin een verantwoordelijkheid.

- *STRUCTURELE MAATREGELEN OM DE FINANCIËLE CONSEQUENTIES VAN DE DIGITALISERING VAN HET ONDERWIJS VOOR DE OUDERS TE BEPERKEN*
- *DE INVOERING VAN TABLETS OF ANDERE DIGITALE OPLOSSINGEN MOGEN NIET TOT EEN SLUIKS SELECTIEMECHANISME LEIDEN*
- *BEGELEID EN BETREK OOK DE OUDERS*

FLEXIBILISERING VAN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Te veel jongeren verlaten het onderwijs zonder diploma. Wanneer een leerling op het einde van het schooljaar voor een of enkele vakken gebuisd is, maak het dan mogelijk dat deze leerling op die enkele vakken na toch naar het volgende jaar kan en bij zijn/haar klasgenoten kan blijven. Dit bestrijdt de schoolmoeheid. Het Netwerk tegen Armoede vindt het belangrijk dat alle jongeren, ook deze zonder diploma, met voldoende kennis en vaardigheden om autonoom en gezond in onze maatschappij te kunnen functioneren de school verlaten. Geef deze jongeren bovendien een certificaat voor wat ze wél kunnen en kennen. Dit verhoogt hun eigenwaarde, ze kunnen beter aan hun potentiële werkgever aantonen waar ze goed in zijn en maakt de aansluiting met het tweedekansonderwijs toegankelijker. In de derde graad moet het mogelijk zijn dat (gedemotiveerde) +18jarige leerlingen meer vrijheid krijgen in de keuze van de vakken die ze willen blijven volgen.

- *VOER HET FLEXIBEL ZITTENBLIJVEN IN DE TWEDE EN DE DERDE GRAAD IN*
- *VOLDOENDE BASISKENNIS EN –VAARDIGHEDEN OP HET EINDE VAN DE TWEDE GRAAD OM AUTONOOM EN GEZOND IN ONZE MAATSCHAPPIJ TE KUNNEN FUNCTIONEREN*
- *EEN VERALGEMEENDE MODULARISERING VAN DE ARBEIDSMARKTGERICHT RICHTINGEN IN DE DERDE GRAAD*
- *INTRODUCEER (DEEL)CERTIFICATEN VOOR DE BEHAALDE MODULES/VAKKEN IN DE ARBEIDSMARKTGERICHT RICHTINGEN IN DE DERDE GRAAD*
- *GEEF (GEDEMOTIVEERDE) +18JARIGEN DE MOGELIJKHEID OM ENKELE VAKKEN TE VOLGEN IN PLAATS VAN HET VOLLEDIG CURRICULUM*

ONZE AANDACHT GAAT OOK NAAR :

een transparant inschrijvingsbeleid met voldoende tijd om zich in te schrijven, het tegen gaan van het watervaleffect in het onderwijs, een goede oriëntering, het CLB, schoolmoeheid, het welbevinden op school en een goede communicatie van de sociale voorzieningen in het hoger onderwijs.

HOOFDSTUK 8: VRIJE TIJD

De thema's cultuur, jeugd, sport, verenigingsleven, toerisme.. worden in dit memorandum samengevoegd onder de noemer 'vrije tijd'. Mensen in armoede maken geen onderscheid in beleidsdomeinen, en in alsmear meer steden en verenigingen waar armen het woord nemen wordt de tendens gevolgd van een integrale benadering. Deze evolutie past ook in projecten als de Uitpas, de vrijetijdsloketten, het samenvoegen van stadsdiensten,...

MENSEN IN ARMOEDE HEBBEN IN HEEL VLAANDEREN TOEGANG TOT HET VRIJETIJDsaanbod DANKZIJ EEN ALGEMENE VLAAMSE VRIJETIJDskaart

In 2011 werd in regio Aalst het proefproject Uitpas opgestart. Na 1 jaar proefproject steeg het aantal pashouders aan kansentarieef nog met 15%, terwijl het vroegere kansentarieef al meer dan 15 jaar gepromoot werd bij mensen in armoede. Zowel de algemene participatiegraad als de participatiegraad van mensen in armoede steeg merkkelijk tijdens het project. Het is nu zaak voor de Vlaamse regering om de verworven kennis van dit proefproject in te zetten voor een uitrol tot een Uitpas die geldt voor het volledige vrijetijdsaanbod in Vlaanderen.

Hiervoor is een engagement en investering nodig. De KPMG-studie over de haalbaarheid van de Uitrol van het project schat de Vlaamse kost tussen de 682.972€ (uitrol naar 5 configuraties) en 1.460.153€ (uitrol naar 20 configuraties) na 5 jaar. Het is logisch dat deze kost gedragen wordt door verschillende beleidsdomeinen, waaronder minstens cultuur, sport, jeugd, onderwijs en welzijn.

Het is ook belangrijk dat de oorspronkelijke doelstelling van het proefproject, nl. mensen in armoede toegang geven tot het vrijetijdsaanbod, streng bewaakt wordt.

Om het bovenlokaal aanbod van de Uitpas te garanderen, zullen de werkingsmiddelen van het Fonds vrijetijdsparticipatie moeten worden verhoogd en zal maximale afstemming nodig zijn tussen al het bovenlokaal aanbod (Vlaamse instellingen, Steunpunt Vakantieparticipatie, overheidsaanbod, vervoer, Fonds vrijetijdsparticipatie...)

Hiervoor vragen we dat nieuwe regio's worden beoordeeld op volgende verplichte criteria, door een onafhankelijke commissie:

- De Uitpas is een pas voor iedereen, met extra aandacht voor mensen in armoede
- Een Uitpas kan niet zonder investering in toeleiding en participatie van mensen in armoede (duidelijk aantoonbaar in projectplan én begroting)
- De Uitpas is een instrument om het recht op vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede waar te maken
- De Uitpas streeft naar toegankelijkheid en toeleiding naar het volledige vrijetijdsaanbod, lokaal, regionaal en bovenlokaal
- De Uitpas biedt een duidelijk kansentarieef aan mensen in armoede op het volledig aanbod van maximum 20% van de prijs
- De Uitpas wordt ontwikkeld met participatie van mensen in armoede
- Het streven blijft een Uitpas die in heel Vlaanderen geldt

➤ *DE VLAAMSE REGERING KEURT DE UITROL VAN DE UITPAS GOED EN INVESTEERT IN AANBOD, COMMUNICATIE, ONDERSTEUNING EN TOELEIDING IN ELKE VLAAMSE GEMEENTE*

VRIJETIJDSPARTICIPATIE KAN NIET ZONDER TOELEIDING

Beleidsplannen, lokale afspraken, activiteitenkalenders, kortingsystemen,... blijven zonder resultaat als niet alle zichtbare en onzichtbare drempels voor mensen in armoede worden weggewerkt. 'Toeleiding is elke stap die nodig is om geïsoleerde mensen in armoede te bereiken, hun vertrouwen te winnen, interesse te wekken en te komen tot duurzame deelname aan de samenleving. Dit gebeurt in een evenwaardige dialoog en relatie tussen individu, aanbieder en tussenorganisatie. Toeleiding is een arbeids- en tijdsintensief proces waar vanuit verschillende domeinen in moet worden geïnvesteerd.

- *ELKE LOKALE OF VLAAMSE ACTIE OM MENSEN IN ARMOEDE TE BETREKKEN BIJ HET VRIJETIJDSAANBOD (KORTINGSKAARTEN, EVENEMENTEN PUBLIEKSWERKING, INITIATIES, VRIJETIJDSPARTICIPATIEBELEID..) MOET EEN CONCREET ACTIEPLAN 'TOELEIDING' BEVATTEN, MET GEOORMERKTE MIDDELEN*
- *TOELEIDING HOUDT IN DE EERSTE PLAATS HET BESTAAN VAN EEN BASISWERKING IN. DAAR MOET IN GEINVESTEERD WORDEN*

KENNIS VAN ARMOEDE IN DE SECTOREN CULTUUR, SPORT, JEUGD EN TOERISME

Naast toeleiding van mensen in armoede is het belangrijk dat de aanbodzijde een visie ontwikkelt op mensen in armoede, hun leefwereld en hun noden. Projecten die enkel vertrekken vanuit een inclusiegedachte aan het bestaand aanbod, dragen niet bij tot armoedebestrijding.

- *VRIJETIJDSDIENSTEN EN ORGANISATIES VERSTERKEN HUN KENNIS ROND ARMOEDE VIA VORMING EN SAMENWERKING*
- *ER WORDT BEROEP GEDAAN OP DE EXPERTISE VAN MENSEN IN ARMOEDE IFV VORMING EN INTERVISIE ROND ARMOEDEBESTRIJDING EN VRIJE TIJD*

PROEFTUINEN ALS OPSTAP NAAR DUURZAME PARTICIPATIE

Sportprojecten, sociaal-artistieke projecten, jeugdwerkprojecten,... worden vaak ad hoc uitgeschreven en uitgevoerd, zonder kennis van zaken en zonder verankering van de effecten op lange termijn. Voor een integrale benadering van vrije tijd en mensen in armoede is er een blijvende projectruimte tussen de sectoren sport, jeugd, cultuur, welzijn en onderwijs nodig. De opgebouwde expertise kan nadien worden geïmplementeerd in de verschillende sectoren.

- *PROJECTEN VOOR MENSEN IN ARMOEDE MOETEN EEN LOOPTIJD HEBBEN VAN MINSTENS 3 JAAR EN MOETEN IN SAMENWERKING GEBEUREN MET ORGANISATIES MET MENSEN IN ARMOEDE ALS DOELGROEP*
- *PROJECTEN MOETEN AANDACHT BESTEDEN AAN DE GEVOLGEN OP LANGE TERMIJN VOOR DE DEELNEMERS. PROJECTEN HEBBEN GEEN ZIN ALS DE DEELNEMERS NA AFLOOP NERGENS MEER TERECHT KUNNEN*

CULTUUR, SPORT EN JEUGDWERK ALS GRONDRECHT BINNEN HET ONDERWIJS

De eerste kennismaking met cultuur, sport en jeugdwerk gebeurt binnen het gezin of op school. Kinderen uit gezinnen die leven in armoede, participeren veel minder aan cultuur, sport en jeugdwerk, zelfs binnen schoolverband. De kostprijs, de weerstand en vooroordelen, de houding en communicatie van de school,... spelen hier allemaal een rol.

- *VLAANDEREN VERZEKERT DE TOEGANG TOT CULTUUR, JEUGDWERK EN SPORTACTIVITEITEN OP SCHOOL AAN KANSENTARIEF.*

BASISWERKINGEN KINDEREN EN JONGEREN IN ARMOEDE

Jongeren in armoede staan nog midden in de overlevingsmodus van heel wat levensdomeinen; een moeilijke thuissituatie, een negatief en onvolledig onderwijsparcours, een precare woonsituatie, de overgang naar zelfstandigheid en meerderjarigheid, de zoektocht naar een job, het kluwen van hulpverlening,...

Het Netwerk tegen Armoede kiest er voor om de stem van deze jongeren en plek te geven in hun beleidsadvies, vanuit de jongerenwerkingen van verenigingen waar armen het woord nemen. Jongeren in armoede hebben nood aan contact met lotgenoten, een veilige basis en een vertrouwenspersoon die niet verbonden is aan hulpverlening of diensten. Vanuit deze jongerenwerkingen worden bruggen geslagen en signalen gegeven naar levensdomeinen als onderwijs, werk, jeugdhulp, gezin,...

Deze jongerenwerkingen zijn hierdoor waardevol op zich, als verzamelplaats en rustpunt voor jongeren in armoede. Niet noodzakelijk als toeleider of activering naar andere diensten.

Vanuit deze basiswerkingen kan het perspectief van jongeren in armoede binnengebracht worden op thema's die hen aanbelangen, zoals onderwijs, werk, wonen, jeugdhulp...

- *JEUGDWERK VOOR KINDEREN EN JONGEREN IN ARMOEDE WORDT ERKEND EN ONDERSTEUND ALS WERKINGSVORM*
- *STEDEN EN GEMEENTEN WORDEN GESTIMULEERD OM JEUGDWERK VOOR KINDEREN EN JONGEREN IN ARMOEDE TE ERKENNEN EN TE ONDERSTEUNEN*
- *JONGERENWERKINGEN VOOR KINDEREN EN JONGEREN IN ARMOEDE WORDEN ERKEND ALS PARTNER EN VERTEGENWOORDIGER VAN KINDEREN EN JONGEREN IN ARMOEDE*

HOOFDSTUK 9: WERK EN SOCIALE ECONOMIE

NOOD AAN GEPASTE BEGELEIDING VOOR WERKZOEKENDEN IN ARMOEDE

De weg naar werk is voor mensen in armoede geen vanzelfsprekendheid. Vaak kampen ze met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, die hun toegang tot de arbeidsmarkt belemmert. Bovendien verzwaaert hun moeilijke, onzekere leefsituatie hun zoektocht naar werk. Voor een duurzaam traject naar een kwaliteitsvolle job zijn diverse zaken nodig.

- *INVESTEREN IN EEN LAAGDREMPELIGE KWALITEITSVOLLE BASISDIENSTVERLENING VAN DE VDAB, DIE TOEGANKELIJK IS VOOR MENSEN IN ARMOEDE EN WAAR VOLDOENDE TIJD EN RUIMTE IS OM GEPAST IN TE GAAN OP DE (EERSTE) VRAGEN EN NODEN VAN WERKZOEKENDEN*
- *STRUCTURELE VERANKERING EN UITBREIDING VAN DE BESTAANDE INTEGRALE WERK- EN WELZIJNSTRAJECTEN VOOR MENSEN IN ARMOEDE. EEN JAARLIJKS MINIMUM VAN 1200 TRAJECTEN SPECIFIEK VOOR MENSEN IN ARMOEDE*
- *VERBETEREN VAN DE MATCHING TUSSEN WERKZOEKENDE EN VACATURE, DOOR OOK OOG TE HEBBEN VOOR DE JOBKWALITEIT, JOBVOORWAARDEN, DE EISEN,... DIT IN COMBINATIE MET DE MOGELIJKHEDEN, DE DRAAGKRACHT EN GEZINSSITUATIE VAN DE WERKZOEKENDE.*
- *WEES VOORZICHTIG BIJ HET BESTEMPELEN VAN WERKONBEREIDHEID EN HET SCHORSINGSBELEID. WERKZOEKENDEN KUNNEN NIET GESTRAFT WORDEN VOOR STRUCTURELE PROBLEMEN: GEBREK AAN JOBS, MOBILITEIT, KINDEROPVANG,... OF BIJ ACUTE, ERNSTIGE WELZIJNSPROBLEMEN ZOALS DAKLOOSHEID OF DREIGENDE UITHUISZETTING, ZIEKTE PARTNER OF KIND, OPVOEDINGSPROBLEMEN, FYSISCHE EN PSYCHISCHE BEPERKINGEN, ZWARE RELATIONELE PROBLEMEN,... OOK BIJ TRANSMISSIE OF EEN SANCTIE MOET HET RECHT OP ARBEIDSBEMIDDELING BLIJVEN GELDEN*
- *VDAB TENDERT MEER EN MEER DIENSTVERLENING UIT. WE ZIJN HIER GEEN VOORSTANDER VAN, ZEKER NIET BIJ MOEILIJKE TOELEIDBARE WERKZOEKENDEN. DE VDAB DIENT ZOVEEL MOGELIJK DE DIENSTVERLENING VOOR DE MEEST KWETSBAAREN OP ZICHZELF TE NEMEN. INDIEN ER TOCH VOOR TENDERING WORDT GEKOZEN, MOET HET GEBEUREN MET DE NODIGE VOORZICHTIGHEID, EN MET DE KEUZE VOOR DE PARTNER MET DE MEESTE EXPERTISE IN DE DESBETREFFENDE KANSENGROEP*

EXTRA AANDACHT EN INVESTERING IN WERKZOEKENDE JONGEREN IN ARMOEDE

Jeugdwerkloosheid is een probleem, zeker voor jongeren met een lage scholing of geen diploma. Ze geraken met de huidige crisis moeilijk aan een (fatsoenlijke) job. Heel wat jongeren komen daardoor ook terecht bij het OCMW. Jongeren tussen 18 en 24 vormen nu een derde van de groep leefloners, terwijl ze nauwelijks 10 procent van de bevolking uitmaken. Jongeren zijn onze toekomst!

- *MEER SAMENWERKING TUSSEN HET ONDERWIJS EN VDAB OM SCHOOLUITVAL TE VOORKOMEN EN/OF TE REMEDIËREN*
- *MEER INVESTEREN IN EEN DUURZAME KRACHTGERICHTE INTENSIEVE BEGELEIDING VAN ONGEDIPLOMEERDE EN KORTGESCHOOLDE JONGEREN MET ALS DOEL HEN HELPEN EEN LOOPBAAN UIT TE BOUWEN I.P.V. TOE TE LEIDEN NAAR DE EERSTE, DE BESTE JOB.*
- *EEN EVALUATIE VAN DE HUIDIGE ACTIVERINGSMAATREGELEN OP BASIS VAN EEN KWANTITATIEVE EN KWALITATIEVE ANALYSE (MET ZEKER EEN BEVRAGING VAN KORTGESCHOOLDE JONGEREN ZELF)*

CREATIE EN GARANTIE VAN KWALITEITSVOLLE DUURZAME LONENDE JOBS

Veel mensen in armoede vinden zeer moeilijk toegang tot het normaal-economisch circuit (NEC), maar ook steeds minder in de sociale economie. Bovendien komen ze dan meestal terecht in interimwerk, tijdelijke contracten, deeltijds werk, belastend en vuil werk, dat niet altijd te combineren valt met een gezin... Dit leidt tot preciaire tewerkstelling, een in- en uitstroom van werkloosheid en werk, tot uitval of ontslag,...

- *HET AANPAKKEN VAN (KNELPUNT)BEROEPEN DOOR WERKGEVERS TE STIMULEREN HUN AANWERVINGSEISEN TE MATIGEN, KWALITATIEVE VACATURES OP TE STELLEN EN DE JOBKWALITEIT TE VERBETEREN*
- *HET REALISEREN VAN MEER JOBS OP MAAT IN HET NEC DOOR WERKGEVERS TE ONDERSTEUNEN VIA DE ONTWIKKELING VAN HET INDIVIDUEEL MAATWERK (CF. RUGZAK WERKNEMERS)*
- *INSPECTIEDIENSTEN MEER SLAGKRACHT GEVEN, ZODAT ER MEER ACTIEVE OPSPORING IS VAN DISCRIMINATIE, MISBRUIKEN, UITBUITING VAN WERKZOEKENDEN EN WERKNEMERS EN MEER CONTROLE EN BESTRAFFING VAN WERKGEVERS EN UITZENDKANTOREN. DAARBIJ DIENT NIET ALLEEN DE WERKGEVER GESANCTIONEERD TE WORDEN, MAAR DIENT OOK HET SLACHTOFFER ONDERSTEUNING TE KRIJGEN IN HET ALSNOG BEKOMEN VAN ZIJN RECHTEN. OOK VDAB DIENT OP VLAK VAN PREVENTIE EN SIGNALERING EEN ACTIEVE ROL TE SPELEN*
- *HET VOEREN VAN EEN BELEID ROND EVENREDIGE ARBEIDSDEELNAME EN DIVERSITEIT (EAD-BELEID) WAARBIJ OOK AANDACHT IS VOOR MENSEN IN ARMOEDE. DIT VEREIST OOK DE ACTIEVE BETROKKENHEID VAN EEN ARMOEDEORGANISATIE ALS PARTNER IN DE ONTWIKKELING VAN HET EAD-BELEID, MAAR OOK IN DE UITVOERING. WE VRAGEN MEER LOOPBAAN- EN DIVERSITEITSPANNEN MET ARMOEDE ALS INVALSHOEK. IN DIT KADER PLEITEN WE OOK VOOR EEN STRUCTURELE DEELNAME ALS KANSENGROEPORGANISATIE BINNEN DE COMMISSIE DIVERSITEIT VAN DE SERV*
- *EEN AANZIENLIJKE UITBREIDING VAN HET AANTAL BETAALDE JOBS VOOR DOELGROEPWERKNEMERS IN DE SOCIALE ECONOMIE EN IN DE LOKALE DIENSTENECONOMIE MET MEER BEPAALD EEN JAARLIJKS GROEIPAD VAN 5% IN DE MAATWERKBEDRIJVEN EN 5% IN DE BUURTONTWIKKELINGSDIENSTEN*

VOER EEN COHERENT DOELGROEPENBELEID DAT BIJDRAAGT TOT EEN DUURZAME TEWERKSTELLING VAN KANSENGROEPEN

Momenteel is er een veelheid en onoverzichtelijkheid aan maatregelen en instrumenten, met (deels) overlappende doelgroepen en doelstellingen. Bovendien gaan ze vaak gepaard met ingewikkelde aanvraagprocedures en administratie. Dit alles zorgt voor verwarring en onzekerheid bij mensen in armoede en werkgevers, waardoor maatregelen vaak hun doel voorbijschieten.

- *STUUR HET DOELGROEPENBELEID BIJ, OP BASIS VAN EEN GRONDIGE EVALUATIE, MET BETROKKENHEID VAN KANSENGROEPEN ZELF, ZODAT DE BESTAANDE MAATREGELLEN ENERZIJD WERKGEVERS ONDERSTEUNT EN ANDERZIJD DE WERKZOEKENDE VOORBEREIDT OP DE ARBEIDSMARKT ÉN HEM IN DE TUSSENTIJD VOLDOENDE (INKOMENS)BESCHERMING, RECHTENOPBOUW EN PERSPECTIEF BIEDT OM VOL TE HOUDEN*
- *VERGAANDE ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING EN AUTOMATISERING DIE ZORGT DAT MENSEN GEMAKKELIJKER DE STAP NAAR WERK DURVEN EN KUNNEN ZETTEN*
- *DOELGROEPWERKNEMERS OOK EEN EIGEN RUGZAKJE AANBIEDEN, DAT BESTAAT UIT BEPAALDE RECHTEN, PREMIËS, MAATREGELLEN (CF. EEN ONTWIKKELINGSKREDIET, NAZORG, EXTRA BETAALDE VERLOFDAGEN, GRADUELE OPBOUW VAN WERK, BEGELEIDING NAAST DE WERKVLOER,...) DIE DE WERKNEMER ZELF KAN AANWENDEN IFV HET REALISEREN VAN EEN DUURZAME TEWERKSTELLING.*

- *VRIJWILLIGERSWERK, ARBEIDSZORG, ONBETAALDE ARBEIDSMATIGE ACTIVITEITEN, ONBETAALDE STAGES WORDEN NIET (LANGER) GEBRUIKT ALS VERPLICHTE ACTIVERINGSMATREGELEN*
- *DEELTIJDS WERKENDEN/WERKZOEKENDEN VOELEN MEER EN MEER DE HETE ADEM VAN DE VDAB EN RVA OM VOLTIJDS AAN DE SLAG TE GAAN. TEGELIJKERTIJD BEREIKEN DE MAATREGELEN DIE DE COMBINATIE WERK & GEZIN ONDERSTEUNEN (CF. DIENSTENCHEQUES, TIJDSKREDIET, KINDEROPVANG...) WEINIG OF NIET DE GEZINNEN MET EEN LAAG INKOMEN, ALLEENSTAANDE OUDERS... BIJ HEN WORDT HET DAARDOOR VAAK EEN KWESTIE VAN VOLTIJDS WERKEN OF WERKLOOSHEID. DE MAATREGELEN VOOR EEN COMBINATIE WERK & GEZIN MOETEN HERBEKEKEN WORDEN ZODAT OOK DE MEEST KWETSBARE WERKZOEKENDEN EN WERKNEMERS ONDERSTEUND WORDEN, OF DE VERWACHTINGEN TAV VOLTIJDS WERK MOETEN BIJGESTELD WORDEN*

RECHT OP ONTWIKKELING

Mensen in armoede komen dikwijls op vrij jonge leeftijd op de arbeidsmarkt terecht in een ongelijke positie, namelijk zonder diploma, de nodige competenties en/of met weinig zelfvertrouwen,... Bovendien hebben ze op latere leeftijd weinig toegang tot ontplooiingskansen omwille van te hoge toelatingsvoorwaarden in de opleidingen, onvoldoende informatie of financiële steun, een beperkt (toegang tot) aanbod.

- *VOORZIEN VAN EEN ONTWIKKELINGSKREDIET VOOR KORTGESCHOOLDE WERKZOEKENDEN ZODAT ZE DE TIJD, DE MORELE EN FINANCIËLE ONDERSTEUNING ONTVANGEN OM OPLEIDINGEN TE KUNNEN VOLGEN EN VOLTOOIEN*
- *ELDERS VERWORVEN COMPETENTIES ZEER GERICHT INZETTEN TER VERSTERKING VAN KORTGESCHOOLDEN EN WERKKRACHTEN MET WEINIG RELEVANTE WERKERVARING, OM HUN TOEGANG TOT DE ARBEIDSMARKT TE VERSTERKEN, ANDERS DREIGT HET NAAST HET DIPLOMA EEN ZOVEELSTE UITSLUITINGSINSTRUMENT TE ZIJN OP DE ARBEIDSMARKT*
- *INDIVIDUELE BEROEPSOPLEIDING INZETTEN VOOR KANSENGROEPEN. VDAB MOET DAARBIJ OOK AANDACHT HEBBEN VOOR MISBRUIK EN DIT EFFECTIEF MELDEN EN BESTRAFFEN*
- *EEN GEDIFFERENTIEERD OPLEIDINGSAANBOD BIJ DE VDAB VOORZIEN ZODAT OOK DE MEEST KWETSBARE WERKZOEKENDEN (CF. ONGEDIPLOMEERDEN, BUSO, ANDERSTALIGEN, DEELTIJDS WERKENDEN/WERKZOEKENDEN, INTERIMWERKNEMERS...) EEN LEERTRAJECT OP MAAT KRIJGEN, WAAR OOK AANDACHT IS VOOR NIET-ARBEIDSMARKTGERICHTE COMPETENTIE. DIT BETREFT DUS MEER DAN ADMINISTRATIEVE OPVOLGING; HET GAAT OVER MENSEN EFFECTIEF BEGRIJPEN, STEUNEN EN HELPEN*

OVERHEID ALS WERKGEVER

De overheid dient het goede voorbeeld te geven.

- *IN PLAATS VAN TE SNOEIEN IN OVERHEIDSJOBS EN DIENSTEN UIT TE BESTEDEN, MOET DE OVERHEID BLIJVEN INVESTEREN IN KWALITEITSVOLLE BETAALDE OVERHEIDSJOBS, OOK VOOR LAAGGESCHOOLDEN*
- *KWETSBARE WERKZOEKENDEN TOEGANG GEVEN TOT OVERHEIDSJOBS VIA HET WEGWERKEN VAN UITSLUITINGSMECHANISMEN, -VOORWAARDEN, -INSTRUMENTEN: ZOALS DIPLOMA-TAALVEREISTEN, INGEWIKKELDE SOLLICITATIEPROCEDURES, SCHRIFTELIJKE TOELATINGSTESTEN, VERBOD OP TEKENEN VAN RELIGIEUZE EN/OF LEVENSBESCHOUWELIJKE VISIE,...*
- *SOCIALE EN DIVERSITEITCLAUSULES MET BINDENDE STREEFCIJFERS VASTLEGGEN BIJ ALLE BEDRIJVEN EN ORGANISATIES DIE VOOR DE OVERHEID WERKEN OF SUBSIDIES ONTVANGEN*

STAATSHERVORMING EN OVERDRACHT VAN BEVOEGDHEDEN 'ARBEIDSMARKTBELEID' NAAR VLAANDEREN

Met de 6de staatshervorming komen er verschillende bevoegdheden naar Vlaanderen, ook op vlak van arbeidsmarktbeleid zullen er de volgende legislatuur belangrijke beslissingen genomen moeten worden over de controle van werkzoekenden, over artikel 60, over PWA, over arbeidskaarten. Dit zijn aangelegenheden die mensen in armoede aanbelangen, betrokkenheid van de doelgroep is dan ook noodzakelijk.

- *BETROKKENHEID VAN MENSEN IN ARMOEDE OVER DE INVULLING VAN DE NIEUWE BEVOEGDHEDEN*
- *WERKZOEKENDEN WORDEN TOT OP HEDEN BEGELEID DOOR DE VDAB EN GECONTROLEERD EN GESANCTIONEERD DOOR DE RVA. WE VINDEN HET EEN POSITIEVE ZAAK DAT DIT DOOR TWEE APARTE DIENSTEN WORDT GEDAAN OMDAT DIT EEN STRIKTE SCHEIDING GARANDEERT TUSSEN BEGELEIDEN EN CONTROLEREN. DEZE SCHEIDING MOET OOK NA DE STAATSHERVORMING GERESPECTEERD WORDEN*
- *PWA IS EEN ACTIVERINGSMAATREGEL DIE DOOR VEEL MENSEN IN ARMOEDE WORDT ERKEND EN GEWAARDEERD. HET LAAT MENSEN MET EEN VERRE AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT TOE OM TOCH NOG DEEL TE NEMEN AAN DE SAMENLEVING, ZICH NUTTIG IN TE ZETTEN, EN DIT ZEER VRIJBLIJVEND EN OP HET EIGEN TEMPO INGERICHT, EN OM TEGELIJKERTIJD EEN CENTJE BIJ TE VERDIENEN BOVENOP HUN UITKERING*
- *ARTIKEL 60 IS EEN ANDERE, HEEL GEKEND, ACTIVERINGSMAATREGEL. POSITIEVE ELEMENTEN UIT ARTIKEL 60 ZIJN: EEN LANG TRAJECT MET INTEGRALE BEGELEIDING, MOGELIJKHEID VAN GRADUELE OPBOUW TEWERKSTELLING, HET OPDOEN VAN WERKERVARING, HET OPBOUWEN VAN SOCIALE ZEKERHEIDSRECHTEN EN DE VERLONING. TEGELIJKERTIJD HANGT ARTIKEL 60 IN DE PRAKTIJK ERG AF VAN OCMW TOT OCMW EN DIENT ER NOG MEER OP INGEZET TE WORDEN DAT ARTIKEL 60 OOK EFFECTIEF LEIDT TOT EEN DUURZAME TEWERKSTELLING*
- *BIJ ARBEIDSKAART B HEEFT DE WERKGEVER EEN STERKE MACHTSPOSITIE T.A.V. DE WERKNEMER MET IN DE PRAKTIJK VEEL MISBRUIK EN UITBUITING VAN DE WERKNEMER TOT GEVOLG. DE ARBEIDSKAART B FACILITEERT DEZE VORMEN VAN MISBRUIK IN STERKE MATE. ER DIENT EEN ALTERNATIEF GEZOCHT TE WORDEN IN SAMENSpraak MET BETROKKEN ACTOREN OP HET TERREIN. HIERBIJ DIENT ER SPECIFIEKE AANDACHT TE ZIJN VOOR HET BEPERKEN VAN DE AFHANKELIJKHEID VAN EEN ENKELE WERKGEVER DOOR VERANDERING VAN WERKGEVER EN FUNCTIE MOGELIJK TE MAKEN*
- *MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF DIE EEN REGULARISATIEAANVRAAG INDIENEN OM MEDISCHE (ART. 9) OF HUMANITAIRE (ART. 9BIS) REDENEN VERWERVEN HIERMEE GEEN BIJKOMENDE SOCIALE RECHTEN. DE BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM HUMANITAIRE REDENEN KAN SOMS JAREN AANSLEPEN. ONDERTUSSEN DIENT DE VERZOEKER TE OVERLEVEN ZONDER HET RECHT OM EEN INKOMEN TE VERWERVEN UIT ARBEID, NOCH EEN VERVANGINGSINKOMEN. DIT LEIDT TOT EEN INFORMELE ECONOMIE EN DE INHERENTE UITBUITING EN MISBRUIK VAN DE WERKNEMERS. DE ARBEIDSKAART C DIENT ZES MAANDEN NADAT DE GEMEENTE HET DOSSIER OVERMAAKT AAN DE DIENST VREEMDELINGENZAKEN TOEGEKEND TE WORDEN*

HOOFDSTUK 10: WONEN, WATER EN ENERGIE

MEER EN BETERE SOCIALE WONINGEN

In 2012 waren in Vlaanderen 70.860 extra sociale woningen nodig om voor elke wachtende een sociale woning te voorzien. Dit cijfer is bovendien een onderschatting van de reële nood (bv. niet-ingeschrevenen, dossiers ouder dan 10 jaar worden niet meegeteld, ...), het tekort is schrijnend. Voor bepaalde groepen (grote gezinnen, alleenstaanden) zijn de wachtlijsten onmenselijk lang.

- *BLIJVEND EN MEER INZETTEN OP EXTRA SOCIALE WONINGEN. HET GROND- EN PANDENDECREET BELOOFT 43.000 NIEUWE HUURWONINGEN TEGEN 2023. DIT AANTAL IS DUIDELIJK NIET GENOEG OM TE VOLDOEN AAN DE NOOD. BOVENDIEN WERDEN IN 2013 DE TOELATINGSVOORWAARDEN VOOR SOCIALE WONINGEN GEWIJZIGD, WAARDOOR NOG MEER MENSEN OP DE WACHTLIJST KOMEN*
- *EIND 2012 STONDEN BIJNA 9.000 SOCIALE WONINGEN LEEG. TEGELIJK MELDT DE VERENIGINGEN VAN VLAAMSE HUISVESTINGSMAATSCHAPPIJEN DAT ER VOOR DAT JAAR EEN TEKORT VAN 200 MILJOEN EURO WAS VOOR HET UITVOEREN VAN GEPLANDE RENOVATIEPROJECTEN. ER IS NOOD AAN EEN BETER AFGESTEMD BELEID, ZODAT LEEGSTAND TOT HET MINIMUM GEREDUCEERD WORDT EN DE BROODNODIGE RENOVATIE VAN BESTAANDE WONINGEN WORDT AANGEPAKT*
- *SOCIALE VERHUURKANTOREN HUREN WONINGEN OP DE PRIVATE MARKT OM DEZE VERVOLGENS TEGEN SOCIALERE HUURPRIJS EN MET DE NODIGE BEGELEIDING TE VERHUREN AAN KWETSBARE HUURDERS. OP DEZE MANIER WERDEN EIND 2012 6.401 WONINGEN VERHUURD. DE NOOD IS ECHTER VEEL HOGER, ER ZIJN MEER DAN VIER KEER HET AANTAL KANDIDATEN PER BESCHIKBARE WONING, ONDANKS GROTE VERHUISBEWEGINGEN. EEN BLIJVENDE EN VERHOOGDE INZET OP DEZE SECTOR IS NODIG, OP DEZE MANIER KUNNEN ANTWOORDEN GEBODEN WORDEN OP URGENTE WOONNODEN*

ONDERSTEUNING VAN DE PRIVATE HUURMARKT

In het verleden werd zowel federaal als Vlaams vooral ingezet op het verwerven van een eigen woning. Momenteel bezit meer dan drie vierde van de Vlamingen een eigen woning. Onderzoek toont aan dat zowel federale als Vlaamse steunmaatregelen veel meer naar eigenaars dan naar huurders gaan. De private huurmarkt wordt daarentegen aan zijn lot overgelaten. Private huurders hebben het vaak moeilijk: de kwaliteit op de private huurmarkt is ondermaats en in 2011 moesten 12.740 gezinnen voor de vrederechter verschijnen in verband met nakende uithuiszettingen. 24% van de huurders leeft in een huishouden waar de woonkost meer dan 40% van het beschikbare huishoudinkomen bedraagt.

- *NU VLAANDEREN BELANGRIJKE FISCALE HEFBOMEN IN HANDEN KRIJGT MOET GEKOZEN WORDEN VOOR EEN WOONBELEID DAT IETS DOET AAN DE GROTE NOOD OP DE WONINGMARKT. DE PRIVATE HUURMARKT MOET VERSTERKT WORDEN, ONDER MEER IN FUNCTIE VAN DE VERHOOGING VAN KWALITEIT EN AANBOD OP DE HUURMARKT, WAT EEN BETERE BETAALBAARHEID TOT GEVOLG MOET HEBBEN. HET ADVIES VAN DE VLAAMSE WOONRAAD OVER DE NODIGE HERORIËNTATIE VAN DE WOONBONUS DIEN TEGEVOLGD TE WORDEN*
- *DE KWETSBARE PRIVATE HUURDER MOET FINANCIËEL ONDERSTEUND WORDEN. OMWILLE VAN HET GROTE TEKORT OP DE SOCIALE HUURMARKT, MOETEN VELEN NOODGEDWONGEN HOGE HUURPRIJZEN BETALEN OP DE PRIVATE HUURMARKT. DE HUIDIGE HUURSUBSIDIES*

(VERHUISSUBSIDIE EN HUURPREMIE) BEREIKEN SLECHTS EEN KLEIN DEEL VAN DE HUURDERS. ER DIENT EEN UITBREIDING VAN DE HUURSUBSIDIES TE KOMEN, MET AUTOMATISCHE TOEKENNING AAN HUURDERS DIE MEER DAN ÉÉN JAAR OP EEN WACHTLIJST VOOR EEN SOCIALE WONING STAAN

- *BIJ HET REGIONALISERING VAN DE WONINGHUURWET MOET DE BESCHERMING VAN DE HUURDER CENTRAAL STAAN. DE VELE KORTLOPENDE HUURCONTRACTEN ONDERMIJNEN DE WOONZEKERHEID*
- *HET FONDS TER PREVENTIE VAN UITHUISZETTING KAN EEN GOED SYSTEEM ZIJN OM HUURDERS MEER WOONZEKERHEID TE BIJEN. HET INSTRUMENT MOET ECHTER MEER OP MAAT VAN DE HUURDERS WORDEN GEMAAKT, ZODAT DE HUURDER EEN ACTIEVE ROL WORDT TOEGESCHREVEN. BOVENDIEN VRAGEN WIJ DAT HET FONDS ZO SNEL MOGELIJK WORDT VERALGEMEEND OVER DE GEHELE PRIVATE HUURMARKT*
- *OM HET AANBOD VAN PRIVATE HUURWONINGEN UIT TE BREIDEN KAN GEKEKEN WORDEN NAAR ALTERNATIEVE EN INNOVATIEVE WOONVORMEN. ZOWEL BESTAANDE WOONVORMEN (KAMERWONEN, SAMENHUIZEN, WOONWAGENS ...) ALS INNOVATIEVERE CONCEPTEN (ZOALS COMMUNITY LAND TRUST) MOETEN DE NODIGE EXPERIMENTEERRUIMTE KRIJGEN OM VERDER TE KUNNEN ONTWIKKELEN EN ANTWOORDEN TE BIJEN OP HEERSENDE WOONNODEN*
- *DISCRIMINATIE OP DE PRIVATE HUURMARKT IS SCHERING EN INSLAG. POTENTIËLE HUURDERS VINDEN GEEN WONING OMWILLE VAN BIJVOORBEELD INKOMEN, ETNISCH-CULTURELE AFKOMST OF GEZINSGROOTTE. VIA DEONTOLOGISCHE CODES VOOR DE IMMOBILIËNSECTOR, SENSIBILISERINGSCAMPAGNES EN OBJECTIEVE PRAKTIJKTESTEN MOET DE OVERHEID DEZE DISCRIMINATIE AANPAKKEN. DE VERPLICHTE AFFICHERING VAN DE HUURPRIJZEN MOET STRENGER WORDEN GECONTROLEERD*

PAK PROBLEMEN HUURWAARBORG AAN

De huurwaarborg blijft een grote drempel voor vele huurders. Het is een bron van discriminatie en zorgt dat huurders grote financiële inspanningen moeten leveren voordat de eigenlijke huur begint. De huidige regeling biedt weinig oplossingen, de waarborg bij OCMW's is een maat voor niks. Om zowel de discriminatie als de betaalbaarheid aan te pakken, moet werk worden gemaakt van een centraal huurwaarborgfonds.

- *EEN CENTRAAL VLAAMS HUURWAARBORGFONDS*

LOKALE BESTUREN AANZETTEN TOT HET UITBOUWEN DEGELIJKE WOONBEGELEIDING

Kwetsbare huurders hebben het vaak moeilijk op de huisvestingsmarkt. Een woning vinden is niet evident en voor heel wat zaken wordt de verantwoordelijkheid bij de huurder gelegd (bv. bij procedures rond woningkwaliteit). Omwille van het versterken van de huurder en ter preventie van uithuiszetting is er nood aan woonbegeleiding op maat. De Vlaamse overheid moet lokale actoren stimuleren om deze taken op te nemen.

- *STIMULEREN VAN EEN KWALITEITSVOLLE WOONBEGELEIDING DOOR LOKALE BESTUREN*

HOOG TIJD VOOR GRONDIGE EN INTEGRALE AANPAK VAN DAKLOOSHEID

Dakloosheid is een probleem dat zich over vele beleidsvelden uitstrekt. Dit vergt een integrale aanpak, waarbij alle actoren (federale overheid, Vlaamse overheid, lokale besturen) samen tot een plan van aanpak komen. Momenteel wordt projectmatig wel wat gerealiseerd, maar ontbreekt een gestructureerde aanpak. Zeker voor mensen die een

bepaalde instelling verlaten (bv. gevangenis, psychiatrie of jeugdinstelling) is nood aan structurele ondersteuning op de woningmarkt.

De noden zijn hoog en voor heel wat mensen wordt geen oplossing gevonden. Er moeten voldoende acute opvangplaatsen zijn, het hele jaar door, die aan de reële nood beantwoorden. In het kader van dringende humanitaire hulp moeten CAW's e.a. ook de toelating krijgen om mensen zonder wettig verblijf op te vangen. Wij blijven vragen om een structurele en gecoördineerde strategie van alle bevoegde overheden tegen dakloosheid.

- *GRONDIGE EN INTEGRALE AANPAK VAN DAKLOOSHEID*

WATER EN ENERGIE ZIJN BASISRECHTEN

Toegang tot energie en water is een basisrecht. Niemand mag volledig worden afgesloten van deze nutsvoorzieningen. In 2012 werden meer dan 4.000 gezinnen na LAC-advies volledig afgesloten van water. Datzelfde jaar waren er meer dan 12.000 naakte budgetmeters voor elektriciteit en meer dan 27.000 budgetmeters voor aardgas. Bij budgetmeters voor aardgas is geen gegarandeerde minimumlevering, dus kan elke plaatsing leiden tot complete afsluiting.

- *STOP HET AFSLUITEN VAN WATER EN HET PLAATSEN VAN BUDGETMETERS VOOR AARDGAS*
- *HET GEGARANDEERDE MINIMUM BIJ BUDGETMETERS VOOR ELEKTRICITEIT MAG NOOIT WORDEN UITGESCHAKELD*

BIJSTURING VAN DE SOCIALE OPENBARE DIENSTVERPLICHTINGEN

Eind 2011 was er een grondige evaluatie van de sociale openbare dienstverplichting voor energie. Verschillende pijnpunten kwamen aan het licht. Een grondige bijsturing laat echter op zich wachten. De lokale adviescommissies vervullen nog steeds niet overal hun taken. Verschillende drempels zorgen nog steeds dat de terugkeer naar de vrije markt voor gedropte energiekanten moeilijk verloopt. Voor water moeten de recenter ingevoerde sociale maatregelen nog worden geëvalueerd. Een uitbreiding van de maatregelen en het statuut beschermde klant zijn alvast aanbevolen.

- *BIJSTURING VAN DE LAC-WERKING. DE LAC'S MOETEN EEN GRONDIG SOCIAAL ONDERZOEK UITVOEREN EN DOSSIERS NIET LOUTER ADMINISTRATIEF AFHANDELEN. BETERE REGELGEVING MOET LEIDEN TOT EEN MEER UNIFORME BEHANDELING*
- *WAARBORGEN MAKEN DE OVERSTAP VAN NETLEVERANCIER NAAR VRIJE MARKT VOOR MENSEN IN ARMOEDE PRAKTISCH ONMOGELIJK. DEZE PRAKTIJKEN MOETEN STOPPEN*
- *EEN UITBREIDING VAN HET STATUUT BESCHERMDE KLANT (ZOWEL VOOR ENERGIE ALS WATER) TOT ALLE RECHTHEBBENDEN OP VERHOOGDE TEGEMOETKOMING, OP DEZE MANIER WORDEN VELE PROBLEMEN VERMEDEN EN KAN SOCIALER BELEID GEVOERD WORDEN*

EEN BETAALBARE FACTUUR

Het hoge aantal budgetmeters toont overduidelijk de betaalbaarheidsproblemen van elektriciteit en aardgas aan. Voor water moesten in 2012 meer dan 34.000 gezinnen een afbetalingsplan aanvragen. Een grondig debat over deze kost blijft nodig.

De goedkoopste energie is steeds de niet-gebruikte energie. Vele mensen, vooral huurders, moeten noodgedwongen overleven in energieverslindende woningen. Beleid ter

ondersteuning van energiebesparende maatregelen voor huurders is broodnodig. Ook sociale huisvestingsmaatschappijen, SVK's en OCMW's moeten hun woonpatrimonium energiezuinig maken, zonder de kost daarvoor terug te vorderen bij de huurders.

- *INVESTEREN IN ENERGIEBESPARING BIJ HUURDERS*

INFORMATIE IS GOED, BEGELEIDING BETER

De vrijgemaakte energiemarkt is vooral een erg ingewikkelde energiemarkt. Afgelopen jaren werd ingezet op het informeren van de consument, om als consument een actievere rol te spelen. Consumenten die geregeld de V-test uitvoeren of meedoen met groepsaankopen zouden zo goedkopere facturen kunnen hebben. Wij zien echter dat informeren alleen niet genoeg is. Voor vele mensen is begeleiding nodig, die kan worden opgenomen vanuit lokale energie-, woon- en waterloketten of door een uitbreiding van de opdrachten van energiesoepers. De Vlaamse overheid moet de nodige inspanningen leveren om dit mogelijk te maken.

- *NIET ENKEL INFORMEREN, MAAR OOK BEGELEIDEN OP VLAK VAN WONEN, WATER EN ENERGIE*

JUSTITIEHUIZEN

Na de zesde staatshervorming zullen de justitiehuzen wat betreft hun organisatie en hun bevoegdheid overgeheveld zijn naar Vlaanderen. Justitiehuzen zijn onder andere bevoegd voor het eerstelijns onthaal van rechtzoekenden. Ook de eerstelijns juridische bijstand georganiseerd door de Commissies Juridische Bijstand in de Justitiehuzen zou hierbij overkomen naar Vlaanderen. Alleszins is daartoe het budget (1,7 Mia) opgenomen in het institutioneel akkoord.

In het groenboek worden hiertoe een aantal opties uitgewerkt.

De derde optie van het Groenboek houdt in dat de overheveling van de justitiehuzen een opportuniteit is om hun opdrachten te analyseren en zo mogelijk te heroriënteren of anders te organiseren.

Op dit moment is de eerstelijns juridische hulpverlening ondermaats georganiseerd. Mensen worden veel te snel doorverwezen naar een advocaat om hun problemen aan te pakken. Mensen kunnen ook weinig of nergens terecht met juridisch/administratief-technische vragen. Nochtans zouden heel wat problemen niet voor de rechtbank moeten worden gebracht indien men vroeg genoeg de nodige informatie en hulp kan bieden.

Dit heeft uiteraard ook te maken met te weinig middelen die tegenover de eerstelijns juridische hulpverlening worden geplaatst.

Zoals terecht in het Groenboek wordt opgemerkt bij Optie 3, kan men out of the box denken om andere fondsen onder te brengen in de Justitiehuzen of andere bijkomende financiering te voorzien. Een degelijke nulde en eerstelijns juridische hulpverlening zorgt immers voor minder zaken voor rechtbanken en doet het pro deo-budget dalen.

Om de toegang voor alle rechtzoekenden zo laagdrempelig mogelijk te maken en om rechtzoekenden een kwaliteitsvol advies en/of hulp te kunnen bieden, zou men kunnen denken aan de uitbouw van een wijkadministratief juridisch centrum, zoals ook in Canada en enkele Scandinavische landen werd uitgebouwd. De fundamenten van dit centrum zijn dezelfde als een wijkgezondheidscentrum: uitbouw preventieve projecten voor de wijk, een zo goed mogelijk omkaderde eerstelijnszorg aanbieden en maken dat mensen vertrouwen krijgen in de hulpverlener en dus zo snel mogelijk de stap zetten naar de hulp indien nodig en dit alles tegen een betaalbaar tarief voor iedereen.

- *MAAK BIJ DE OVERHEVELING VAN DE JUSTITIEHUIZEN EEN GRONDIGE ANALYSE VAN DE OPDRACHTEN EN DE FONDSEN*
- *BOUW EEN DEGELIJKE NULDE EN EERSTELIJNS JURIDISCHE HULPVERLENING UIT EN DOE DIT NAAR HET MODEL VAN DE WIJKGEZONDHEIDSCENTRA*
- *ZORG VOOR DE NODIGE FONDSEN*

PLAATS VAN JUSTITIE BINNEN WVG

Met de zesde staatshervorming komen nog heel wat andere zaken van Justitie over naar Vlaanderen: delen van het vervolgingsbeleid, de justitiehuzen met al hun opdrachten, jeugdsanctierecht, ...

Het is noodzakelijk dat men uiterst zorgvuldig nadenkt over waar en hoe men deze delen onderbrengt. Justitie is immers een afzonderlijke expertise, de scheiding der machten moet

gerespecteerd worden. Het jeugdsanctierecht en de justitiehuisen vormen inhoudelijk een onderdeel van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

We volgen daarom de opties in het Groenboek die zeggen dat het belangrijk is om binnen het departement WVG een afzonderlijk domein justitie te ontwikkelen. Justitie kan zo na de inkanteling een homogeen geheel blijven, maar toch met voldoende verbindingen met welzijn, volksgezondheid en gezin.

- *ONTWIKKEL OP LANGE TERMIJN EEN ONDERSCHIEDEN DOMEIN JUSTITIËLE ZORG BINNEN HET DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN, MET DE NODIGE EXPERTISE EN VERBINDINGEN MET DE ANDERE DOMEINEN*

HOOFDSTUK 12: SCHULDEN

FINANCIERING OCMW / CAW

De problematiek van de schuldoverlast blijft groeien. Steeds meer mensen hebben op één of andere manier een schuld die ze moeilijk of niet kunnen (af)betalen.

De erkende diensten schuldbemiddeling van de CAW's en OCMW's kunnen hen hierbij helpen. De werkdruk is groot door de vele vragen en dossiers. Officieel wordt er niet met wachtlijsten gewerkt, maar dikwijls worden mensen toch wandelen gestuurd omdat er geen plaats meer voor hen is of omdat hun schulden nog niet groot of dringend genoeg zijn. Daarbij komen nog de vragen rond groepswork, preventiecampagnes, ...

Vanuit Vlaanderen werden er de voorbije jaren projectmiddelen ingezet om de samenwerking tussen OCMW en CAW op vlak van schuldbemiddeling te stimuleren. Deze projectmiddelen worden nu decretaal verankerd. Dit is een goed begin, maar veel te weinig om op een kwaliteitsvolle manier tegemoet te komen aan de stijgende hulpvraag van mensen rond hun schulden.

- *VOORZIE VOLDOENDE MIDDELEN EN PERSONEEL IN CAW'S EN OCMW'S OM OP EEN KWALITEITSVOLLE MANIER MENSEN MET SCHULDEN TE BEGELEIDEN*

PREVENTIE

Zowel de Vlaamse overheid (erkenning schuldbemiddelaars, subsidiëring samenwerkingsverbanden CAW /OCMW, ...), als de federale overheid (collectieve schuldenregeling, niet-bancaire kredieten, ... als de lokale besturen (OCMW's die aan schuldbemiddeling doen) hebben bevoegdheden inzake schulden en de aanpak van schuldenlast. Hetzelfde geldt voor preventie. Hier hebben de Vlaamse overheid, de federale overheid en de FSMA gedeelde bevoegdheid.

Om een aanpak van schulden zo effectief mogelijk te maken is het nodig dat alle middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Dit betekent een betere afstemming tussen de verschillende sectoren en bevoegde instanties en één duidelijk plan van aanpak voor het gehele land.

- *MAAK ÉÉN PLAN VAN AANPAK OMTRENT PREVENTIE EN AANPAK VAN SCHULDENPROBLEMATIEK MET DUIDELIJKE VERANTWOORDELIJKHEDEN EN AFSTEMMING TUSSEN ALLE BEVOEGDE SECTOREN. MAAK DIT PLAN SAMEN MET DE DOELGROEPEN*

INFORMATIELIJN/PUNT

Schulden is een erg complexe materie. Verschillende wetgevingen spelen een rol en zijn dikwijls erg complex.

Heel wat mensen hebben nood aan eenvoudig aanspreekpunt waar ze terecht kunnen met hun vragen. Ook heel wat intermediairen hebben te maken met vragen van mensen over schulden. De website www.eerstehulpbijschulden.be geeft hier zeker voor een deel een antwoord op, maar elke situatie is erg verschillend en niet iedereen kan evengoed met een website overweg.

De erkende schuldbemiddelingsdiensten van het OCMW of CAW zijn dikwijls een te hoge drempel voor informatievragen of eenvoudige hulpvragen. Bovendien zijn deze diensten overbevraagd met complexe schuldhulpvragen en zijn ze niet echt toegespitst op intermediären met een vraag.

- *ZORG DAT MENSEN HEEL LAAGDREMPELIG TERECHTKUNNEN MET HUN VRAGEN OVER SCHULDEN, AANVULLEND BIJ DE WEBSITE www.eerstehulpbijschulden.be*

INVORDERINGSBELEID OVERHEID EN BELENDEDE SECTOREN

Zowel de gerechtelijke als de minnelijke invordering van schulden, zorgen voor heel wat problemen. We merken een duidelijke maatschappelijke tendens om de invordering van schulden steeds meer uit te besteden aan deurwaarders en incassobureaus. Vroeger hadden overheden en instellingen (ziekenhuizen, scholen, ...) een eigen dienst met een eigen opvolgsysteem. We denken aan De Lijn, de Vlaamse zorgverzekering, ... Het uitbesteden van de invordering zorgt ervoor dat er een echte business ontstaat en dat hier de wetten van de commerciële wereld en dus van de concurrentie gelden. Dit heeft heel wat gevolgen voor de consument:

- Daar waar vroeger over een afbetaalplan kon gebeld of onderhandeld worden met de dienst zelf, moet dit nu gebeuren met een deurwaarder of een incassobureau.
- Er ontstaat heel wat verwarring bij de consument doordat de briefwisseling rechtstreeks van het incassobureau of de deurwaarder komt, maar waar men nog steeds in een minnelijke fase van invordering zit.
- Overheden en diensten hebben geen zicht op hun eigen invorderingsbeleid en kunnen het ook niet meer sturen. Het zijn de deurwaarderskantoren of incassobureaus die het beleid bepalen.
- Een aantal deurwaarders houden zich niet aan de wetten van de minnelijke invordering door verkeerde informatie op hun briefwisseling te plaatsen, door kosten aan te rekenen die niet mogen aangerekend worden in de minnelijke fase.
- Heel wat professionele invorderaars schrijven de algemene voorwaarden van de overheden en instellingen waarvoor ze invorderen om zoveel mogelijk de kosten van de invordering te verhalen op de consument, terwijl de wet van de minnelijke invordering hier net het tegenovergestelde probeerde te bewerkstelligen.

We merken in de verslagen van de verschillende ombudsdiensten dat er veel klachten binnenkomen omtrent de invordering via deurwaarders en incassobureaus.

- *OVERHEDEN EN INSTELLINGEN WERKEN EEN EIGEN INVORDERINGSBELEID UIT EN VOLGEN DIT UITERST ZORGVULDIG OP VAN DE EERSTE BRIEF TOT EN MET DE GERECHTELIJKE INVORDERING*

OPLEIDING ADVOCaat SCHULDBEMIDDELAARS

In 2012 is de Wet op de collectieve schuldenregeling hervormd en kwamen er enkele fundamentele wijzigingen, vooral wat betreft het leefgeld, de termijnen en de communicatie met de advocaat-schuldbemiddelaar.

De wijzigingen gelden enkel voor de nieuwe dossiers (behalve dan de verplichte jaarlijkse informatie rond de stand van zaken van het dossier).

Op dit moment zijn er reeds 105 000 collectieve schuldenregelingen geregistreerd. Het aantal stijgt jaar na jaar, het belang en de impact ervan kunnen moeilijk onderschat worden.

De orde van advocaten heeft zonder succes de verplichte opleiding voor schuldbemiddelaars (advocaten, deurwaarders) voor het Grondwettelijk Hof proberen aanvechten. Deze opleiding wacht tot op vandaag nog altijd op uitvoering. De gewestelijke overheid moet hierrond een initiatief nemen. De federale overheid doet er best aan om de gewestelijke overheden hierrond te coördineren.

- *MAAK SNEL WERK VAN EEN DECREET DAT UITVOERING KAN GEVEN AAN DE VERPLICHTE OPLEIDING VOOR ADVOCaat-SCHULDBEMIDDELAARS. WERK HIERVOOR SAMEN MET HET VLAAMS CENTRUM SCHULDENLAST DIE DAN ALLE VERPLICHTE OPLEIDINGEN COÖRDINEERT*